TEKSTI MARJETTA KARTTUNEN
KUVAT TYTTI ISOHOOKANA-ASUNMAA,
MARJETTA KARTTUNEN

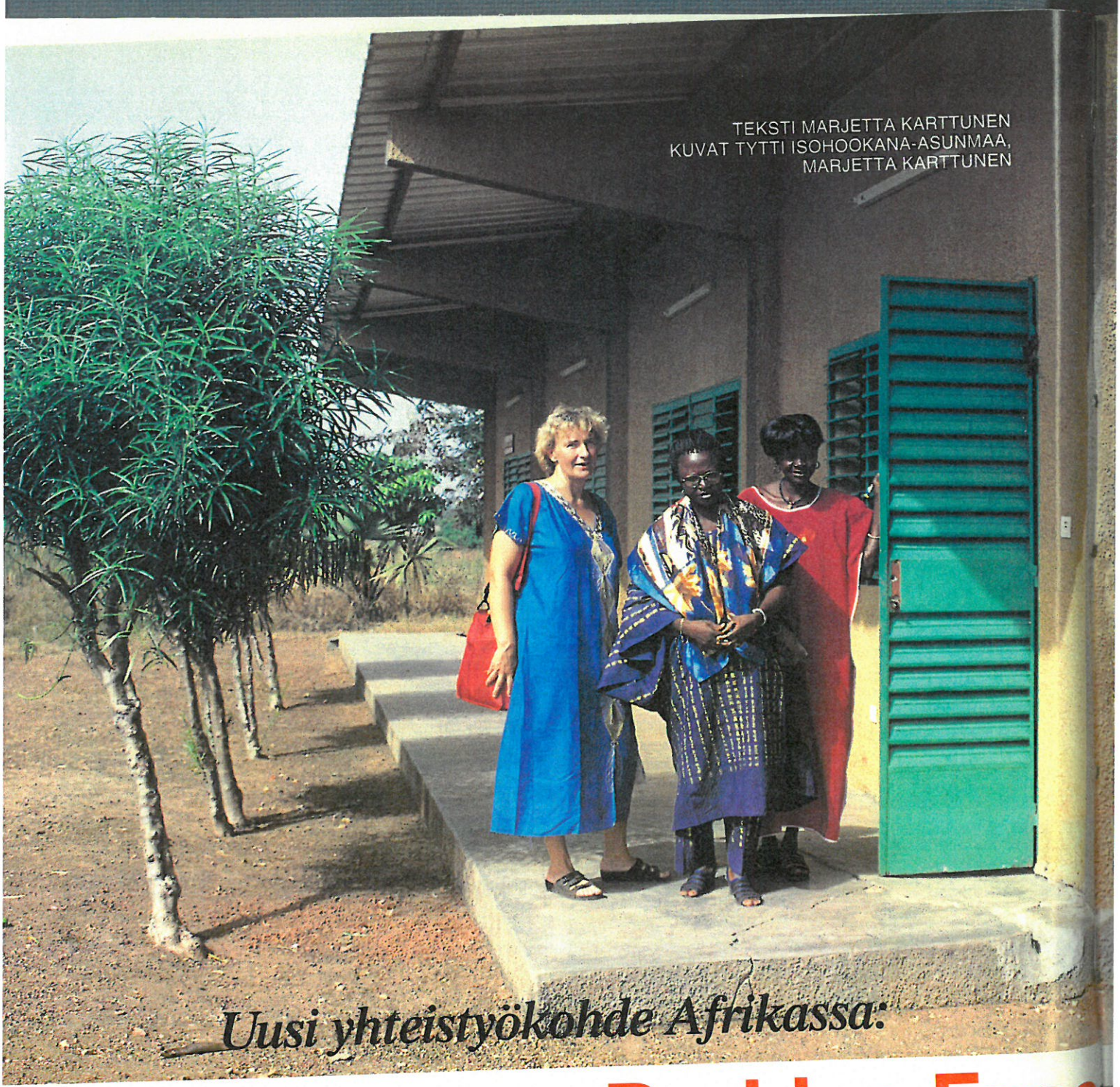

Uusi yhteistyökohde Afrikassa:

Nyt vuorossa Burkina Faso

Ensin oli Äiti ja lapsi Keniassa, sitten Zimbabwessa ja hiukan Sambiassakin. Nyt Marttaliiton juuri alkanut kehitysyhteistyö tutustuttaa meitä suomalaisia marttoja jälleen uuteen maahan ja uuteen yhteistyökumppaniin. Maa on Burkina Faso Afrikassa ja sisarjärjestömme siellä on Association des Femmes Pag-La-Yiri. Maan nimi tarkoittaa kunniallisten ihmisten maata ja järjestön nimessä kerrotaan, että nainen on perheen tukipylväs.

Marttaliiton puheenjohtaja Tytti Isohookana-Asunmaa ja suunnittelija Marjetta Karttunen vierailivat Burkina Fasossa marraskuun alussa 1999 keskustelemassa Pag-La-Yiri -järjestön kanssa aloitettavasta yhteistyöstä.

Emäntälehti 1/2000

Alla
Afrikan
taivaan

Joka aamu aurinko nousee
varmasti
saaden elämän vauhtiin.
Yön pimeys on voitettu.

Aurinko ulottaa säteensä
kaikkialle
Armeliaasti
Armottomasti

laskeutuakseen taas illalla
lepäämään
antaakseen hetkeksi
pimeydelle mahdollisuuden.

Niin taistelevat

päivä ja yö
valkeus ja pimeys
hyvä ja paha
rakkaus ja viha
lämpö ja kylmyys
elämä ja kuolema

voittamatta
koskaan toisiaan.

Tytti Isohookana-Asunmaa

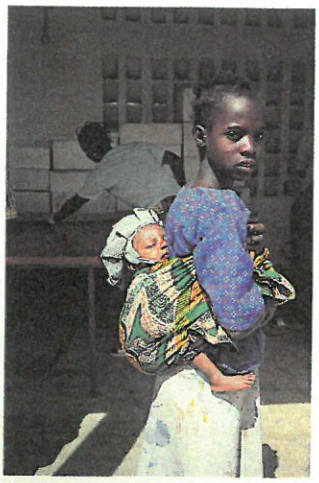

▲ Naisen rooliin kasvetaan jo varhain. Tytöt huolehtivat pienemmistä sisaruksistaan, vaikka eivät itsekään ole vielä kovin isoja.

◀ Matkamme onnistumiseen vaikuttivat ratkaisevasti nämä naiset. Vasemmalla on Terttu Viinikkala, yhteyshenkilömme ja marttojen edustaja Burkina Fasossa, Mme Noëlie Yameogo, tulkkimme, joka käänsi ranskan, englannin ja mossinkielisiä puheita, sekä Mme Françoise Kima, joka valmisti herkulliset ateriamme Zabréssa ollessamme.

▼ Pag-La-Yirin jäseniä ryhmäkuvassa meidän vieraiden kanssa. Monet naiset olivat tulleet pitkien matkojen ja hankalien kulkuyhteyksien takaa keskustelemaan neuvontahankkeen aloittamisesta marttojen kanssa. Järjestön puheenjohtaja Mme Monique Kaboré on toisessa rivissä, röyhelökauluksisessa, sinisessä leningissä.

Burkina Faso, yksi maailman köyhimmistä maista, on noin kymmenen miljoonan asukkaan valtio Länsi-Afrikan sydämessä Sahelian alueella. Sen naapureina ovat sellaiset maat kuin Mali, Nigerin Tasavalta, Benin, Togo, Ghana ja Norsunluurannikko. Burkina Faso on pinta-alaltaan jonkin verran Suomea pienempi ja maanmuodostukseltaan tasankoa, joka on osittain puoliaavikkoa, osittain matalaa puustoa kasvavaa savannia.

Maan sijainti Saharan laidalla jo kertoo, että sadetta saadaan yleensä niukanlaisesti. Vuosi 1999 oli kuitenkin tässä suhteessa varsin poikkeuksellinen, sillä vettä tuli niin paljon, että se paikoitellen pilasi sadon ja turmeli savesta ja savitiilestä tehtyjä rakennuksia käyttökelvottomiksi. Normaalisti ilmasto jakautuu lokakuusta toukokuuhun kestävään pitkään kuivaan kauteen ja lyhyeen, kesäkuusta syyskuuhun kestävään sadekauteen.

Tiedämme, että Sahara etenee pohjoisesta etelään. Burkina Fasossa tämä merkitsee sitä, että ihmisten on lähdettävä kotikonnuiltaan, kun hiekka peittää heidän talonsa ja peltonsa. Heidän olisi löydettävä itselleen maata muualta saadakseen elantonsa. Suuria väestömääriä siirtyykin jatkuvasti maan eteläosiin ja naapurimaihin. Yksinomaan Norsunluurannikolla on töissä noin neljä miljoonaa burkinalaista maatyöläistä.

Burkina Faso itsenäistyi Ranskan alaisuudesta vuonna 1960 Ylä-Volta -nimisenä ja vuonna 1984 nimi muutettiin Burkina Fasoksi, Kunniallisten ihmisten maaksi. Se on tasavalta, jonka pääkaupunki on nimeltään Ouagadougou. Presidenttinä on tällä hetkellä Blaise Compaoré. Virallinen kieli on ranska.

Kansa koostuu monista etnisistä ryhmistä, joista suurin on Mossi-niminen. Kiinnostavaa Burkina Fasossa on se huumori ja vitsailu, joilla ryhmät suhtautuvat toinen toisiinsa. Leikinlasku saattaa ulkopuolisesta tuntua melko rankaltakin, mutta asianomaisen ei kuulu sellaisesta suuttua.

Uskonnoista

On ehkä kuvaavaa, että eri lähteet antavat aivan erilaisia numerotietoja Burkina Fason uskonnoista. Joidenkin lähteiden mukaan islaminuskoisia on vähän yli puolet väestöstä ja animisteja on noin neljäsosa. Loput ovat kristittyjä, joista suurin osa katolisia.

Toiset lähteet taas kertovat, että 70 prosenttia asukkaista olisi animisteja, 20 islaminuskoisia ja 10 prosenttia kristittyjä. Kansan keskuudessa esitetään, että 50 prosenttia on islaminuskoisia, 50 kristittyjä ja 100 prosenttia animisteja! Ei ole ollenkaan harvinaista, että samassa perheessäkin on eri uskontoihin kuuluvia henkilöitä.

Naisesta

Lähes itsenäistymisestään lähtien Burkina Fason hallitukset ovat noudattaneet politiikkaa, jossa naisen aseman parantaminen on otettu erityisesti huomioon. Perhelakia on 90-luvulla uudistettu mm. niin, että avioeron sattuessa naisen oikeudet on turvattu. Perinteisesti tällaisessa tilanteessa naisella ei ollut mitään oikeuksia.

Kunniallisten ihmisten maassa nainen on perheen tukipylväs

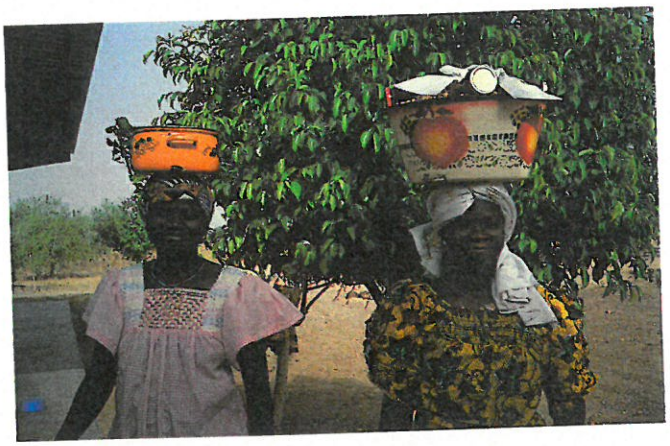

▲ **Burkinalaista vieraanvaraisuutta. Läksiäislahjoiksi tuodaan suomalaisille vieraille ylenpalttisesti lahjoja. Itse kasvatettuja maapähkinöitä, itse tehtyjä hilloja, koreja ja rannerenkaita saimme kotiin vietäviksi.**

▲ **Puheitten ja keskustelujen välillä pantiin tanssiksi. Burkinalaista rytmiliikuntaa harjoitti myös puheenjohtaja Tytti Isohookana-Asunmaa.**

▼ **Kylänäkymä maaseudulta. Rakennustarvikkeet saadaan luonnosta.**

Vuonna 1997 perustettiin tasa-arvoministeriö (Ministère de la Promotion de la Femme) seuraamaan ja arvioimaan niitä toimenpiteitä, joilla on vaikutusta naisten asemaan. Tällaisia ovat mm. koulutus aina lukutaito-opetuksesta lähtien, naisten oikeuksien tunnetuksi tekeminen, naisjärjestöjen toiminta jne.

Kouluikäisistä lapsista käy koulua keskimäärin 35 prosenttia. Tyttöjen osuus on tätäkin pienempi. Burkina Fasossa on tilanteen parantamiseksi laadittu tyttöjen koulutusohjelma, jonka toteuttamisessa monet kansainväliset järjestöt ovat mukana.

Esimerkiksi YK:n alainen Maailman elintarvikeohjelma kokeilee ruoka-annosten jakamista niille perheille, jotka lähettävät tyttöjä kouluun. Tällä korvataan se työpanos, jonka perhe menettää tyttären koulunkäynnin vuoksi. Hallitus puolestaan harjoittaa "positiivista diskriminointia" antamalla tytöille ilmaiset koulukirjat ja jakamalla heille apurahoja.

Sekä hallitus että kansalaisjärjestöt ovat aloittaneet taistelun tyttöjen ympärileikkausperinteen poistamiseksi. Naisjärjestöt ovat alkaneet vastustaa myös ns. pakotettuja avioliittoja, joissa perhe antaa tyttären uudelle suvulle vastalahjana tai korvausta vastaan. Moniavioisuus on yleinen käytäntö, vaikka virallisesti maassa noudatetaan yksiavioisuutta.

Lain mukaan tyttöjen avioliittoikä on 17 vuotta, mutta yleensä he menevät naimisiin 14–15 vuoden iässä, pojat keskimäärin 20-vuotiaina. Avioliitot ovat usein perheen järjestämiä ja myös tätä naisjärjestöt ovat alkaneet vastustaa.

Pag-La-Yiri -järjestö

Burkinalaisen sisarjärjestömme perusti perheenemäntä ja koulunjohtajan vaimo rouva **Monique Kaboré** vuonna 1975 ja siihen kuului aluksi viisi naista. Järjestö kasvoi hyvin nopeasti ja nykyisin siihen kuuluu noin 11 000 jäsentä noin 600 ryhmässä. Sääntöjen mukaan miehiä saa olla korkeintaan 1/3 jäsenistä, heitä on nyt noin 1 000.

Järjestön keskuspaikka on pienellä paikkakunnalla, Zabressa, joka on noin 180 km Ouagadougousta etelään, melko lähellä Ghanan rajaa. Pag-la-Yiri on saanut hallintaansa laajan tontin, jolle on pystytetty rakennuksia moniin eri tarkoituksiin. Keskuksessa koontuu lukutaitoryhmiä ja siellä on toimistotilojen lisäksi tiloja tuotantotoiminnalle kuten kankaanpainanta ja -värjäys sekä hillon ja mehun valmistus. Rakennus, jossa oli öljynpuristamiseen tarkoitetut laitteet, kärsi pahoin rankkasateista ja odottaa isoa korjausta.

Järjestö valmistaa ja myy vauvanruokaa terveysviranomaisten valvonnassa sekä pitää yllä lukutaito-opetusta. Pag-La-Yirin oma apteekki myy lääkkeitä kaikille, mutta jäsenilleen alennetuin hinnoin ja luotollakin, jos on tarpeen.

Kuten martoilla historiansa alkuaikoina, niin myös Pag-La-Yirillä oli aluksi vaikeuk-

Aterian valmistus aloitetaan viljan puhdistamisella.

PALASIA PÄIVÄKIRJASTANI

TEKSTI TYTTI ISOHOOKANA-ASUNMAA

sia saada miesten hyväksyntä toiminnalleen. Miehet pelkäsivät naisten ottavan vallan itselleen ja myös viranomaiset ottivat naiset puhutteluun.

Pag-La-Yirin toiminnat ovat moninaisia aina osuustoiminnasta lukutaito-opetukseen. Naisten kanssa keskustellessamme kävi ilmi, että he haluaisivat kyliinsä neuvojia. Järjestöllä on palveluksessaan 15 neuvojaa, vaikka tällä hetkellä ei olekaan varaa maksaa heille palkkaa.

Naiset uskovat, että neuvojien avulla kylien naisryhmät voisivat toimia köyhyyden vähentämiseksi. Neuvojien kanssa käydyissä keskusteluissa selvisi, että he eivät olleet saaneet kotitalouskoulutusta ja että heidän koulunkäyntinsäkin oli useissa tapauksissa jäänyt varsin vähäiseksi.

Naisemme Burkina Fasossa

Monien palaverien jälkeen sovimme siitä, että Marttaliitto tukee Pag-La-Yirin neuvojien jatkokoulutusta sekä näiden toimintaa kylätasolla. Kotitalous oppiaineena ei ole kovin tuttu ranskankielisessä maailmassa, joten esimerkiksi ravitsemusneuvonnan tuloksien näkemiseen vierähtänee Pag-La-Yiri -järjestössäkin melkoisesti aikaa.

Marttaliitolla on todella ollut onnea, kun saimme edustajaksemme Burkina Fasoon **Terttu Viinikkalan**. Terttu on asunut ja työskennellyt maassa jo kuutisen vuotta kansainvälisen SIL-järjestön palveluksessa (Société Internationale de Linguistique), joka tutkii, kääntää ja opettaa lukemaan paikalliskieliä. Elämä burkinalaisella maaseudullakaan ei ole Tertulle vierasta, sillä hän on työskennellyt myös kaukaisissa kylissä. □

■ *Yli kaksi vuotta on kulunut edellisestä vierailustani Burkina Fasoon, kunniallisten miesten maahan. Monikaan asia ei ollut muuttunut. Tämä on miesten maa. Moniavioisuus on yleistä. Kahdeksalla kymmenestä miehestä on enemmän kuin yksi aviovaimo. Kun katselen Burkinan naisia, voin vain arvailla, kenellä heistä on onni pitää aviomiestä yksin omanaan.*

Zabressa ystävyysyhdistyksemme Pag-La-Yirin naiset ovat odottaneet meitä puiden alla istuen tuntikausia. Helle ei heitä ole uuvuttanut eikä ajan kulku hermostuttanut. He ovat kasvaneet kärsivällisyyteen. Värikkäästi pukeutuneet naiset piristyvät, kun automme kurvaa portista sisään. Pitkä odotus purkautuu aidosti lauluna ja tanssina. Halaamme toisiamme sydämellisesti. Tanssi tarttuu heti minuun ja Jettaan. Tunnemme liittyvämme naisten joukkoon mutkattomasti. Tämä oli oikea valinta, sanon itselleni.

Naisten lähempi tarkastelu tervetuloseremonioiden aikana paljastaa tuttuja kasvoja. Kylän vanhinta naista en kuitenkaan näe missään. Myöhemmin kuulen, että hän onkin juuri siirtynyt rajan tuolle puolen. Hautajaiset ovat olleet ihan äskettäin. Rouva Kabore vierailee neuvottelujen välillä perheen luona. Kylässä on nyt uusi kylän vanhin nainen. Hän on tiiviisti seurassamme koko ajan ja saa lopulta rouva Kaboren kanssa marttamerkin rintaansa.

Monet yhdistyksen naisista ovat tulleet tapaamiseemme kymmenien kilometrien päästä. Matka on taittunut jalan. Välillä on pitänyt yöpyä kylissä. Monen naisen on pitänyt ottaa sylivauva mukaan.

■ *Todellakin, tämä on miesten maa. Mutta naisissa asuu toivo – toivo paremmasta tulevaisuudesta. Ja usko, että martat voivat helpottaa heidän elämäänsä. Kohtaan heidän avoimet katseensa. Tunnen hetken itse pelkoa. Jospa emme onnistukaan. On niin paljon työtä. On mahdollisuus väärinkäsityksiin.*

Mutta sitten heidän uskonsa tarttuu minuun. Meidän on aloitettava yksinkertaisista asioista, vaadittava heiltä tuloksia, ei enää suunnitelmia, ei paksuja papereita. Siksi heidän käyttämänsä mieskonsultti saa meiltä tylyn tuomion: luvan lähteä. Emme tarvitse muita välikäsiä kuin tulkin.

Alamme valaa heihin itseluottamusta. Vähitellen projektimme alkaa hahmottua. Mutta keskustelu takeltelee vielä. Huomaamme heidän vaivautuvan kysymyksistä, vaatimuksista miten raha pitää käyttää ja kuitit säilyttää.

Afrikkalainen ei turhia kysele. Se, mikä annetaan, on annettu. Ei sen jälkeen sovi turhia kysellä.

Mutta me tarvitsemme tilitykset. Kirjanpidon tulee olla paperilla, toistamme sitkeästi. Jetta on taitava vääntämään rautalangasta heille mallia... ja Terttu.

■ *Aika kuluu. Meidän aikamme. Heillä on erilainen ajan taju. Eivät he vilkuile kelloa, eivätkä edes aurinkoa. Se porottaa suoraan ylhäältä. On lounaan ja siestan aika. Täytyy mennä kylmään suihkuun. On niin kuuma.*

Zabren yö on musta. Pimeys ei tunne armoa eikä anna valoa mistään, vaikka miten toivoisi. Mutta pimeys on lämmintä. Ja miljoonat tähdet taivaalla herättävät minussa tuttuuden tunteen. Yhtäkkiä muistan lapsuuden lauantai-illat, kun isäni kantoi minua sylissään pirtistä saunaan ja takaisin sysimustan pihan läpi. Näen samat tähdet, joita silloin katselin pimeydessä. Elän nuo ihanat hetket uudelleen.

Tajuan, että maailma on yhtä erilaisuuksista huolimatta. Naisilla on kaikkialla sama huoli lapsistaan, perheestään, sama vastuu harteillaan, eletään sitten lämpimässä tai kylmässä.

■ *Täällä Afrikan tähtien alla päätän, että jos martat onnistuvat helpottamaan edes muutaman kylän elämää Pag-La-Yirin yhdistyksen naisten kanssa, olemme onnistuneet. Ei meidän tarvitse valloittaa koko maata tai koko maailmaa. Onnen määrää ei numeroilla mitata eikä työn tuloksia paksuilla raporteilla. Ehkäpä muutaman vuoden kuluttua martat kohtaavat täällä enemmän terveyttä, puhtautta, vapautta, vähemmän nälkää ja uupumusta.*

Afrikka kehittyy hitaasti. Joskus ajattelen, että mantereen eteenpäin meno on toivottoman hidasta. Sateet tulevat ja tuovat vihreyden – mahdollisuuden hyvään satoon. Samat sateet voivat viedä mennessään vaivoin rakennetut savimajat, kokonaisen kodin.

Näin oli käynyt nytkin yhdistyksen toiminta-alueella.

■ *Ougadougoun hotellimme tuntuu ylelliseltä muutaman Zabressa vietetyn vuorokauden jälkeen. Ei torakoita, rottia eikä gekkojakaan juuri nyt missään. Pitkän paluuajon jälkeen olo on kuin kuraan kellahtaneella kutulla. Siksi syöksyn suihkuun.*

Nautin lämpimästä vedestä pitkään ja mietin, että jos Afrikka nousee, se nousee naisten avulla. Kuivaan ihoani valkoiseen froteepyyhkeeseen. Saharan punainen hiekka jättää vielä suihkun jälkeenkin siihen jälkensä ikään kuin muistuttaen lopuksi minua siitä, miten kovan työn takana tulokset täällä Afrikassa ovat. □

EML 4/2001

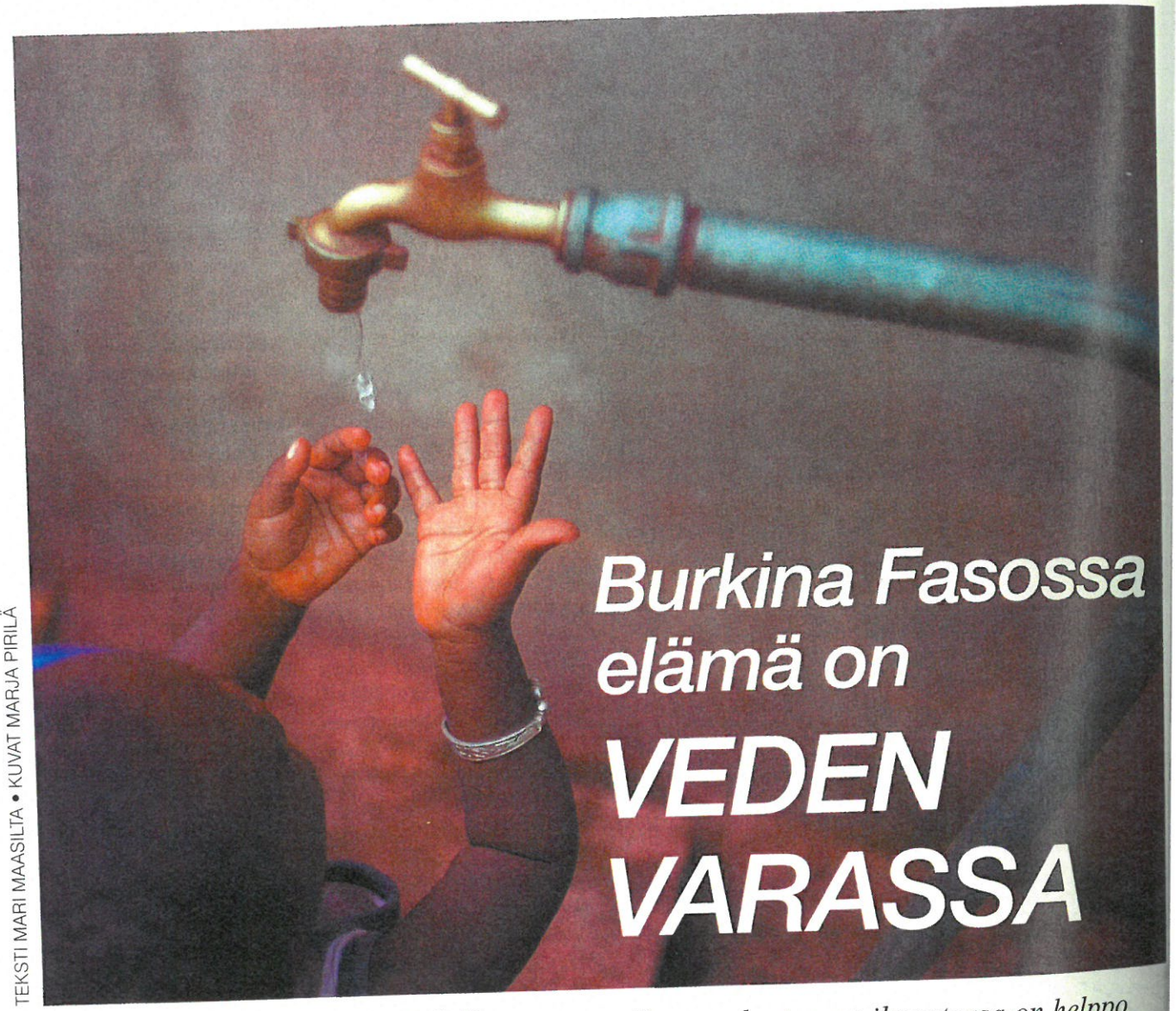

Burkina Fasossa elämä on VEDEN VARASSA

TEKSTI MARI MAASILTA • KUVAT MARJA PIRILÄ

Vesi, puhdas vesi, merkitsee elämää.

Suomen kosteassa ilmastossa on helppo unohtaa, kuinka vaikeaa on elämä maassa, jossa ei sada moneen kuukauteen ja puhdas juomavesi on ympäri vuoden kortilla. Burkina Fasossa vesi on ylellisyystarvike, jonka hankkiminen vaatii paljon erityisesti naisten ja lasten työtä. Siellä suomalainen toimittajakin oppii parissa viikossa hoitamaan aamupesut puolella vesiämpärillisellä.

Vierailimme marraskuussa Burkinan keskiosan kylissä ja kaupungeissa ja näimme, miten elämä kirjaimellisesti pyörii veden ympärillä. Esimerkiksi Kouban kylässä kaivot ovat elämän keskipiste, joiden ympäriltä ei kuhina hetkeksikään hiljene. Koubalaiset ovat yhtä mieltä siitä, että ainakin yksi perusasia heidän kotikylässään on tällä hetkellä paremmin kuin kymmenen vuotta sitten, nimittäin juomavesi.

Ensimmäinen kaivo saatiin kylään kymmenen vuotta sitten, ja sen jälkeen elämä on muuttunut monella tavalla helpommaksi. Ennen vesi piti noutaa läheisestä kylästä seitsemän kilometrin päästä. Nykyisin kaivoja on jo neljä, joten veden hakumatkat ovat lyhentyneet entisestään. Vaikka vettä käyttäisi kuinka säästeliäästi, sitä kuluu parinkymmenen hengen suurperheessä useita sangollisia päivässä.

– Veden haku on jokapäiväinen pakko, joka ei tee eroa kylän köyhien ja rikkaiden välillä. Vaikka aviomies olisi kuinka varakas tahansa, perheen naisten on lähdettävä aamunkoitteessa hakemaan vettä päivän tarpeisiin, kertoo kyläkoulun johtaja **Saidou Balogo**.

Seuraamme kaivolle suuntautuvaa liikennettä läheisestä **Boureima Bissirin** talosta. Varhaisesta aamusta kylän tytöt suuntaavat kulkunsa kaivolle. Usein näyttää siltä, että

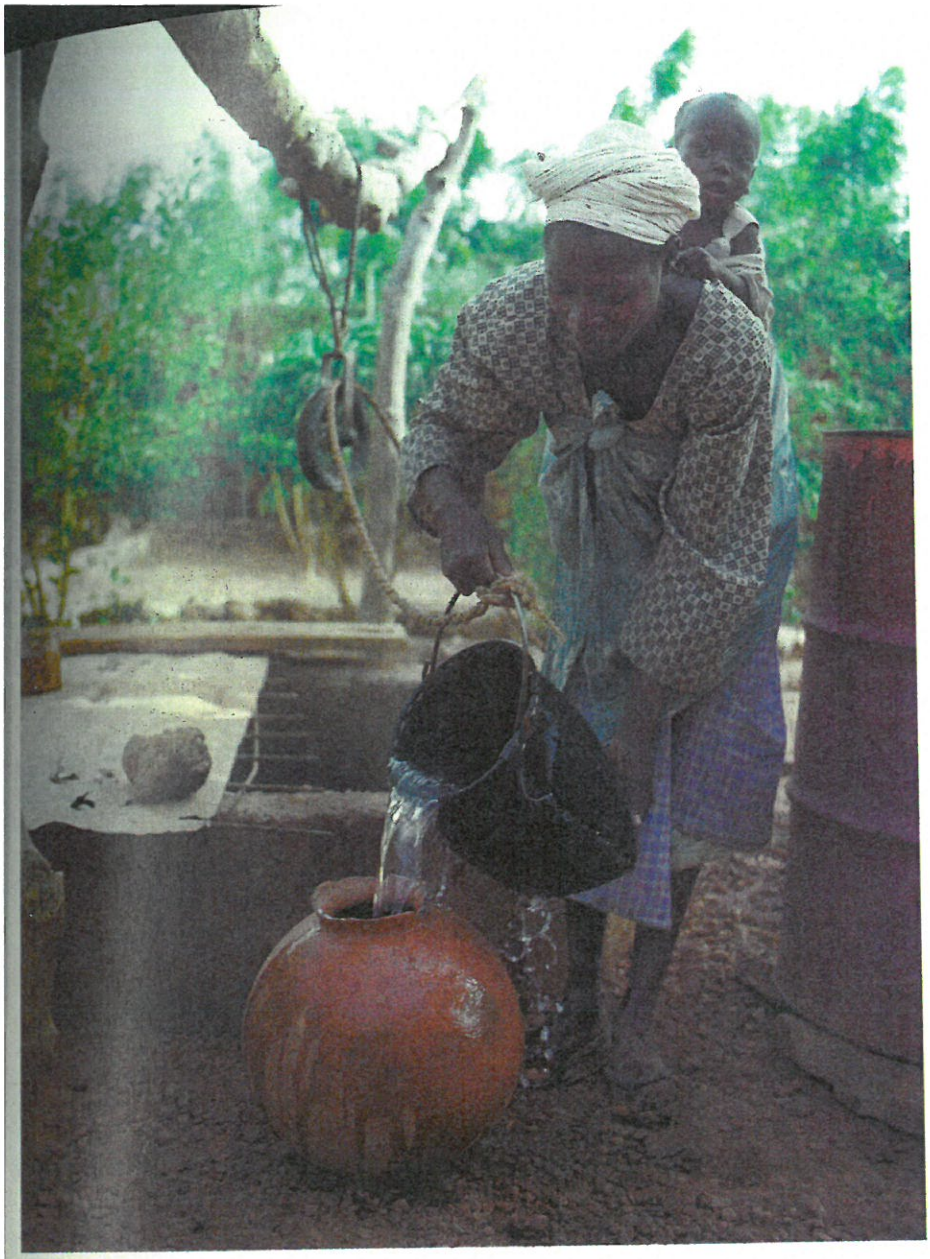

▲ Päivän tärkein tehtävä: vettä perheelle. Äidin vasemmalla puolella näkyy väkipyörä, jonka avulla vesi nostetaan kaivosta.

▼ Kaivolta vesi kuljetetaan milloin ruukussa pään päällä, milloin tynnyrissä rattailla. Veden haku on lasten ja naisten työtä.

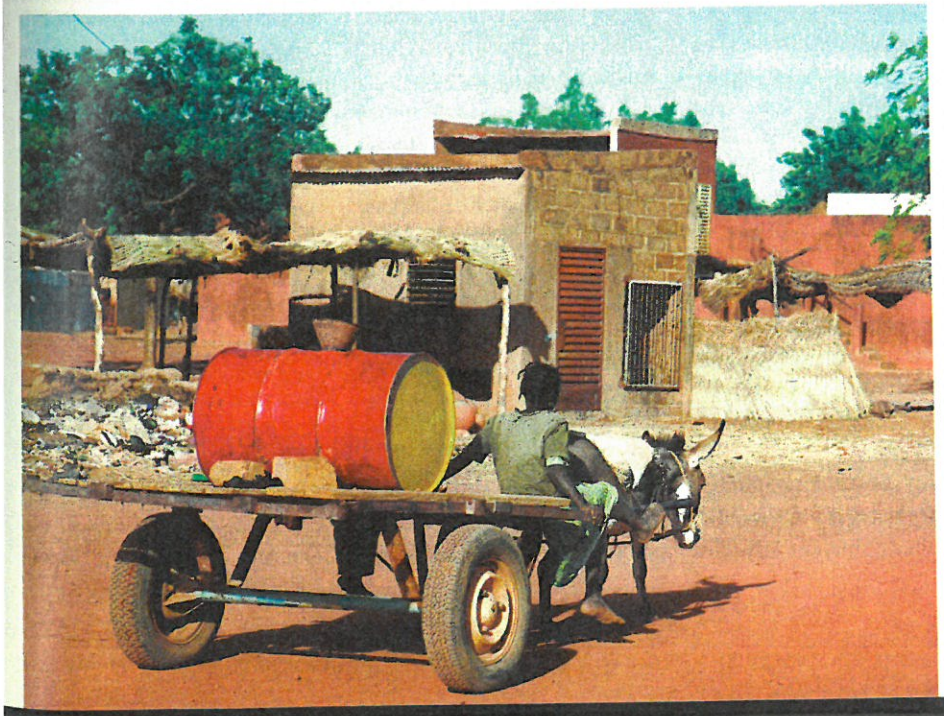

iso vesiämpäri painaa enemmän kuin hento kantaja. Avuksi tarvitaan kaksi muuta, jotka nostavat sangon tytön pään päälle.

Päivän mittaan naiset tulevat kaivolle pesemään pyykkiä ja ympäristö on hetken kirjavanaan kuivumaan levitettyjä kankaita ja vaatekappaleita. Pyykki kuivuu ruohikolla hetkessä, vaikka on talviaika ja lämpötila laskee joskus jopa alle +30 asteen. Sillä aikaa naiset juttelevat keskenään ja pesevät perheen pienimpiä vesipumpun alla.

"Sairaus joka tyhjentää viljavaraston"

Puhtaasta vedestä on ollut suotuisia seurauksia myös kyläläisten terveydelle. Likaisen veden välityksellä levisivät aiemmin loiset ja ameebat, jotka aiheuttavat vaikeita vatsavaivoja, ruokahaluttomuutta ja ripulia. Lisäksi ripulista usein seuraa dehydrataatio eli elimistön kuivuminen, joka on kehitysmaissa yleisin pienten lasten kuolinsyy.

– Pahinta oli se, että erityisesti sadekaudella, jolloin sadevedet valuivat avonaisiin kaivoihin, ihmiset sairastelivat eniten. Silloin jokainen käsipari olisi ollut tarpeen viljelyksillä, mutta ripulin aiheuttama heikkous esti ihmisiä tekemästä työtä.

– Guineanmadon aiheuttamaa sairautta kutsutaan kansanomaisesti "sairaudeksi, joka tyhjentää viljavaraston". Jos tämä loistauti äityy oikein pahaksi, se saattaa merkitä sitä, että perheeltä jäävät viljelykset siltä vuodelta tekemättä, kertoo Saidou Balogo.

Opettaja ja hänen naapurinsa maanviljelijä Damazé Bissiri muistavat viime vuosilta enää yhden tapauksen, jolloin guineanmato olisi aiheuttanut

Näillä lapsilla Burkina Fasossa on oleelliset asiat kunnossa niin kauan kuin vettä riittää.

sairastumisen. Tuolloinkin tauti oli luultavasti peräisin jossakin naapurikylässä juodusta vedestä.

Kaivoja ei kylään ole saatu ilmaiseksi, vaan niiden rakentaminen on vaatinut jokaisen perheen osallistumista sekä taloudellisesti että omalla työllä. Kylässä on noin 50 perhekuntaa, joista jokainen maksoi pienen osuuden kaivon rakentamiskuluista. Loput saatiin alueen kehittämisyhdistykseltä, joka saa tukea länsimailta. Ulkopuolista apua tarvittiin kaivon suunnitteluun ja joihinkin materiaaleihin, mutta 30 metrin syvyisen kaivon kaivoivat kylän nuoret miehet itse.

– Onneksi vettä löytyi niin läheltä maan pintaa, huokaa Damazé Bissiri. – Joissakin naapurikylissä vettä on alkanut tihkua vasta 70 metrin syvyydessä.

Suihku on rikkaiden ylellisyyttä

Läheisen Gourcyn kaupungin asukkaat saavat vetensä kaupungin vesijohdoista. Vesi ei kuitenkaan tule johtoja pitkin suoraan taloihin, vaan eri puolilla kaupunkia on vesipisteitä, joista vesi haetaan tynnyreillä, sangoilla ja kanistereilla. Jälleen työssä uurastavat ennen kaikkea lapset.

Talon vauraudesta riippuu, millaiseen käyttöön vesijohtovesi päätyy. Moderneimmissa taloissa on käytössä suihku ja sisävessa, mutta keskivertoperheessä vesitornista tulevaa vettä käytetään lähinnä talousvetenä ruoan valmistukseen ja juotavaksi. Muut tarpeet tyydytetään kaivovedellä, josta ei tarvitse maksaa.

Gourcyssa majoitumme kansallisen hajasijoituskomitean puheenjohtajan **Antoine Sawadogon** taloon. Talonmiehen tehtäviä hoitavan **Noaga** Sawadogon töihin kuuluu muun muassa talon käyttövedestä huolehtiminen. Kun talon kyljessä oleva noin 200 litran vesisäiliö tyhjenee, talonmies aluksi pesee sen seuraavaa täyttöä varten. Sitten hän hakee työntökärryillä kaksi tynnyrillistä vettä, jotka kaadetaan säiliöön.

Koko säiliön täyttäminen maksaa 350 Länsi-Afrikan frangia (CFA) eli noin kolme ja puoli Suomen markkaa. Säiliöstä vesi pumpataan katon rajassa olevaan tynnyriin, jossa se päivän aikana lämpiää. Niinpä talon etuihin kuuluu illalla jopa lämmin suihku, vaikka kuuma vesi ei lämpimässä ilmanalassa välttämätön olisikaan.

Vesi on burkinalaiselle perheelle iso menoerä. Sawadogon talossa asuessani opimme nopeasti, että peseytymiseen riittää harvakseltaan tippuva suihku ja saippuoinnin ajaksi vesi pitää kääntää kokonaan pois – mikä ei muuten olisi hassumpi idea Suomessakaan.

Pyykinpesuun ja siivoamiseen ei Sawadogollakaan käytetä vesijohtovettä, vaan vesi nostetaan pihassa olevasta kaivosta. Myös naapurit saavat käyttää talon kaivoa. Kaivon ongelmana kuitenkin on, että se on osittain avoin, jolloin sinne pääsee valumaan sadevettä. Juomavedeksi se ei siis missään tapauksessa sovi.

Kolmasosa palkasta pulloveteen

Amerikkalaisen vesi-insinöörin **Peter Wrightin** mukaan Burkina Fason kaupungeissa vesijohtovesi on nykyään enimmäkseen turvallista. Gourcyn asukkaat juovat

oman kaupungin vesijohto-
että, mutta ulkopaikkakunta-
laisille ja varsinkin länsimaa-
laisille vesi voi aiheuttaa vat-
sanväänteitä, koska bakteeri-
kantaan pitää totutella vähi-
tellen. Gourcyssa työskentele-
vä amerikkalainen opettaja
Jonah Busch kertoo kuiten-
kin saaneensa vedestä amee-
ban aiheuttaman ripulin, joka
pakotti hänet useaksi päiväksi
sairaslomalle ja hakeutumaan
pääkaupunkiin lääkärin hoi-
toon.

Sinnikkäästi Jonah kuiten-
kin jatkaa veteen totuttelemis-
ta, sillä edessä on kolmen
vuoden pesti kaupungin lu-
kion matematiikan opettajana
ja pullotettu vesi veisi liian
ison osan burkinalaista tasoa
olevasta virkamiehen palkas-
ta. Puolentoista litran pullo
Lafia maksaa 450 CFA:ta ja
niitä kuluu päivässä keski-
määrin kolme. Suhteutettuna
opettajan keskimääräiseen
120.000 CFA:n palkkaan (va-
jaa 1200 Suomen markkaa) se
merkitsisi sitä, että kolmasosa
kuukausituloista kuluisi pel-
kästään puhtaaseen juomave-
teen.

Jopa meille eurooppalaisil-
lekin, jotka Burkinan helteis-
sä juomme kuin sienet, vesi
on matkan suurin yksittäinen
menoerä – lukuun ottamatta
tietenkin asumista. □

*Kirjoittajamme Mari Maasil-
ta on Tampereen yliopiston
tiedotusopin laitoksen assis-
tentti ja free lance -toimittaja.
Hän on perehtynyt erityisesti
kehitysmaajournalismiin ja
on tehnyt UM:lle tutkimuksen
aiheesta "Kehitysyhteistyö-
kirjoittelu 90-luvun suomalai-
sessa lehdistössä". Hän ja va-
lokuvaaja Marja Pirilä olivat
Burkina Fasossa UM:n apu-
rahan turvin tutustumassa ke-
hitysyhteistyöhön.*

MARJETTA KARTTUNEN:

Terveisiä Burkina Fasosta

■ Marttaliiton kehitysyhteistyö-
projekti Burkina Fasossa on
saatu alkuun. Minulla oli
tilaisuus käydä seuraamassa
Pag-La-Yiri -järjestön neuvojien
koulutusta Zabréssa tammi-
helmikuussa. Ouagadougousta,
maan pääkaupungista, mukana
olivat myös yhteyshenkilömme
Terttu Viinikkala ja konsulttina
toiminut **Tina Byring**. Molemmat
joutuivat toimimaan myös minun
tulkkeinani, mistä olen heille
hyvin kiitollinen.

Tapasimme kaikki järjestön 15
neuvojaa "marttakoulutuksessa"
eli projektimme tukemalla
täydennyskurssilla sen viimei-
sessä vaiheessa, jolloin oli
meneillään elintarvikkeiden
kuivaaminen aurinkoenergialla.
Aikaisemmilla jaksoilla oli
käsitelty neuvontamenetelmiä
sekä hygienia-asioita.

Keskustelimme neuvojien
kanssa aina tilaisuuden tullen ja
iltapuhteilla ja saimme paljon
tietoa heidän työstään. Neuvojat
tekevät työtä Pag-La-Yirin
naisryhmien kanssa ja näitä
ryhmiä on jokaisen neuvojan
alueella useita kymmeniä
monissa eri kylissä. Heidän
töihinsä kuuluu esimerkiksi
naisryhmien ohjaus yhteismai-
den hoidossa, annettujen
luottojen seuranta ja maksujen
keruu, kotikäyntejä, joiden
aikana katsotaan kotien,
vaatteiden ja ympäristön
puhtautta – ja he sakottavat
perheitä, jos siisteys on huonosti
hoidettu! Heillä on myös
valmiuksia keskustella naisryh-
missä aidsista, perhesuunnitte-
lusta ja naisten ympärileikkauk-
sesta.

Neuvojilla näyttää olevan
myös paljon luottamustehtäviä
omissa yhteisöissään, muutamat
ovat vastuussa jopa viljapankeis-
ta. Lisäksi he tietysti hoitavat ne
velvollisuudet, jotka heille
kuuluvat omissa perheissään.
Naiset hoitavat pellot.

Suunnittelimme myös
yhdessä sitä, miten he voisivat
toteuttaa neuvonnassa oppimi-
aan uusia asioita. Keskustelut
olivat vilkkaita ja neuvojat olivat
motivoituneita jatkamaan työtään
uusin eväin.

Yhteistä neuvonpitoa Bag-La-Yirin toimistossa Ouagadougoussa. Vasemmalta Maria Lougué, järjestön koordinaattori, meikäläistä toiminnanjohtajaa vastaava. Seuraavana on neuvonnasta vastaava Suzanne Waré, sitten punaisessa asussa rahastonhoitaja Aicha Sissoko, lukutaitoprojektin koordinaattori Marie Téné ja marttojen paikallinen yhteyshenkilö Terttu Viinikkala. Edessä istumassa Marjetta Karttunen. Tina Byring otti kuvan.

Viimeistelimme neuvontatoi-
minnan suunnitelmat tälle ja ensi
vuodelle järjestön koordinaattorin
Mme **Maria Louguén** kanssa. Osa
neuvojista aloittaa perusneuvon-
nan ohella elintarvikkeiden
kuivausneuvonnan ja he saavat
siihen tarkoitukseen paikallisesti
valmistettavat kuivurit. Koulutuk-
sessa kiinnitettiin erityisesti
huomiota kuivattujen tuotteiden
valmistamiseen myyntiin, mutta
esitimme toiveena, että seuraaval-
la kerralla koulutuksessa
otettaisiin ohjelmaan ravitsemus-
asiat. Tuotteita olisi syytä käyttää
myös perheenjäsenten omaksi
ravinnoksi, ei ainoastaan tuloja
tuottamaan.

Meitä ei tällä kerralla otettu
vastaan Zabréssa laulaen ja
tanssien rummutuksesta
puhumattakaan, sillä Pag-La-
Yirilla oli suruaika. Kun meillä oli
tapaaminen johtokunnan ja
muiden jäsenten kanssa naisten
puheenvuorot alkoivat pahoitte-
luilla siitä, että he eivät voineet
ilmaista iloaan meidän vierailus-
tamme tuolla perinteisellä tavalla.
Järjestön perustaja ja kuolemaan-
sa saakka sen puheenjohtajana
toiminut Mme **Monique Kaboré**
oli kuollut syöpään jouluaattona
viime vuonna.

Mme Kaboré oli syntynyt
Garangossa Boulgoun maakun-
nassa 15.1.1942 ja hän oli
koulutukseltaan kansakoulun
opettaja. Hän toimi opettajana ja
vuodesta 1986 Perheasiain
ministeriön neuvonantajana. Hän
siirtyi eläkkeelle vuonna 1995.

Mme Kaboré tunnettiin
dynaamisena ja asialleen
omistautuneena kansalaisjärjestö-
ihmisenä varsinkin naisjärjestöis-
sä. Hän toimi myös kaksi
vaalikautta Burkina Fason
kaksikamarisen eduskunnan
alahuoneessa, ensin oman
maakuntansa, sittemmin
perustamansa järjestön edustaja-
na.

Monique Kaboré perusti
Pag-La-Yiri -järjestön vuonna
1975 ja se on vanhimpia Burkina
Fasossa toimivia naisjärjestöjä. Se
on myös yksi suurimmista ja se
on saanut tunnustusta niin
kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Mme Kaborén sydäntä
lähellä oli naisten voimavarojen
yhdistäminen niin järjestötoimin-
nassa kuin pienyrityksissäkin. Hän
vaikutti monin tavoin taistelussa
köyhyyttä vastaan sekä erityisesti
maaseudun naisten elinolojen
parantamisessa.

Järjestön neuvojat kertoivat,
että ilman Mme Kaborén työtä he
eivät voisi olla kurssilla, heillä ei
olisi ollut mahdollisuutta lähteä
pois kotoa. Mme Kaboré oli
joutunut kärsimään paljon
radikaalien ajatustensa ja
tekojensa vuoksi. Jälkipolvet
voivat sanoa, että ei turhaan. □

EML 4/2002

HANGAR – afrikkalainen marttala

TEKSTI PIRKKO RUUSKANEN-PARRUKOSKI • KUVAT MARJETTA KARTTUNEN

Kuljemme savannilla, joka kylpee ruskean eri vivahteissa, aurinkoinen taivaskin on ruskehtavan usvan peitossa. Ruskeus johtuu hiekasta, jota on kaikkialla, ilmassakin, olemmehan Saharan laidalla Burkina Fasossa. Matkamme ajoittuu kuivaan kauteen, joka kestää lokakuusta toukokuuhun. Sadekautena maisema muuttuu kuin taikaiskusta vihreäksi ja kirkkaaksi.

Saavuimme edellisenä päivänä maan pääkaupungista Ouagadougousta Zabréen, joka sijaitsee maan kaakkoisosassa lähellä Ghanan rajaa. Olemme menossa neuvontatilaisuuteen, jossa opetellaan käyttämään aurinkokuivuria. Sen käyttö edistäisi ravinnon riittävää saantia ympäri vuoden ja toisi naisille ansiotuloja.

Saavumme kylään, jossa on lähekkäin kaksi keskusta, katos ja kaivo. Vastarakennetussa katoksessa on sementtilattia ja peltinen katto, jota kannattelevat tukevat parrut. Seinät ulottuvat rinnan korkeudelle. Tapahtumia on siis mahdollista seurata myös katoksen ulkopuolelta. Olemme tulleet burkinalaiseen marttalaan, joka on rakennettu Naiset ja kehittyvä maaseutu -hankkeen varoin.

Heikon ravitsemustilanteen vuoksi ruoan tuottamiseen ja ravitsemukseen liittyvällä neuvonnalla on täällä tärkeä sija, vaikka ranskankielisessä maailmassa kotitalousneuvonta onkin lähes tuntematonta. Hankkeen alussa 15 neuvojaa sai koulutusta terveellisestä ravitsemuksesta, kotiympäristön hygieniasta, aurinkokuivureiden käyttämisestä, talousneuvonnasta ja kustannuslaskennasta. He ovat opiskelleet myös opetus- ja ohjausmenetelmien käyttöä. Neuvojia ovat kouluttaneet burkinalaiset kotitalousopettajat ja Pag-La-Yiri -järjestön toimihenkilöt. Kylissä neuvojat toimivat yhteistyössä paikallisen Pag-La-Yirin yhdistyksen kanssa ja näin vahvistetaan myös naisjärjestön organisaatiota ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Pikkuhiljaa naisia – monilla sylilapset selässään – ja miehiäkin alkaa virrata katokselle, ja Madame **Maria Lougué**, Pag-La-Yirin toiminnanjohtaja, toteaa: ”Marttapenkit tulevat”. Totta, naiset kantavat uusia pitkiä penkkejä, jotka on hankittu katoksessa käytettäviksi. Ne ovatkin katoksen ainoat kalusteet.

Neuvojat tuovat aurinkokuivurin ja kärryt, joissa on iso vesitynnyri ja astioita. Jokaisella projektin neuvojalla on samanlainen välineistö ja mopo käytössään. Koska yhdellä neuvojalla on keskimäärin seitsemän kylää toiminta-alueenaan, jalkaisin ei ennätä kulkea kaikkialle. Kulkuvälineitä tarvitaan ja Yamaha-mopo on osoittautunut oivalliseksi apuvälineeksi. Maaseutu on toiminnan tärkeintä aluetta, asuuhan Burkina Fason väestöstä yli 80 prosenttia maalla

Vesikärry tynnyreineen on merkki siitä, että kaivo ja puhdasta vettä on käytettävissä. Viime sadekautena oli ajateltu, että neuvojat pitäisivät kaikkein sateisimpana aikana kuukauden tauon.

Neuvojat itse olivat kuitenkin ratkaisseet asian toisin. Heidän mielestään juuri sadeaikaan oli tärkeätä kulkea ja opastaa, että likaista sadevettä ei saa käyttää ruokaan eikä juomavetenä. Neuvonta on tuottanut tulosta, koska sairaudet vähenivät niissä kylissä, joissa neuvojat olivat käyneet.

Myöhemmin käyn kyläläisten ja Mme Louguén kanssa kaivolla. Hän haluaa katsoa, onko kaivo aidattu niin, että lehmät ja vuohet eivät pääse sen lähelle, koska sadekautena jätteitä saattaa liueta veteen. Aitaa ei ole, sen rakentaminen maksaa ja siihen kyläläisillä ei ole varaa. Tällä hetkellä vesi on puhdasta ja toivotaan, että aitakin tulisi ennen sateita.

Aurinkokuivurilla hibiscusjuomaa

Neuvoja kertoo hibiscusjuoman valmistusmenetelmän ja korostaa puhtaiden työtapojen merkitystä. Hän näyttää, kuinka kädet on pestävä. Tämän jälkeen aloitamme itse työn. Vesikattila laitetaan kolmen kiven päälle ja kiehumista odotellessa hibiscus jauhetaan huhmaressa, sekoitetaan kiehuvaan veteen ja keitetään kokoon.

Seos sekoitetaan sokeriin ja kuivataan kuivurissa muutaman minuutin ajan. Mehutiivistettä lisätään useita kertoja ja lopulta runsaasti vitamiineja sisältävä aniliininpunainen instantjuomajauhe on valmista. Sokerin ansiosta jauhe säilyy hyvin, mutta maku on sokerista huolimatta kirpeähkö.

Suun kostukkeeksi meille tarjotaan inkiväärijuomaa, voimakkaan makuista maitomaista paikallista juhlajuomaa. Kurpitsan kuoresta tehty astia kiertää ja jokainen saa osansa. Juoman tarjoaa kylänvanhin ja Madame **Suzanne Ware**, neuvojien ohjaaja, valitaan kiittämään huomionosoituksesta. Hän tekee sen kädestä pitäen ja maahan asti niiaten. Se on naisten tapa, kun toinen osapuoli on itseä korkeammassa asemassa.

Kylän vanhin ilmaisee ilonsa katoksesta. Heillä ei aikaisemmin ole ollut paikkaa, jossa olisi voinut kokoontua. Lahjaksi saamme isot säkit paikallisia tuotteita, punasipuleita, pähkinöitä ja kaksi elävää kanaa. Lahjat mukana suuntaamme kohti majapaikkaa, joka sijaitsi paikallisen katolisen seurakunnan alueella Pag-La-Yiri -järjestön naapurissa.

Siisteyttä ja lähiruokaa

”Aamulla on tähän aikaan vuodesta niin kylmää, että naiset ei-

Ensin on matalaseinäine katos. Sitten tulevat Burkina Fason naiset mukanaan marttapenkit. Hetkessä katoksesta tul heille Marttala. Aivan yh tärkeä kokoontumispaik kuin marttalat ovat kaut Suomen. Me saimme seurata neuvojien ja Zabrén lähikylien naiste innostunutta yhteistyötä.

▲ Pilkottu punertava sipuli levitetään tasaisesti aurinkokuivuriin.

▶ Vastavalmistunut hangar toimii kylän monitoimikeskuksena, jossa kylän väki kokoontuu ja opiskelee. Varsinaisesti katos on tehty marttojen Naiset ja kehittyvä maaseutu – kehitysyhteistyöhankkeen neuvontatyöhön.

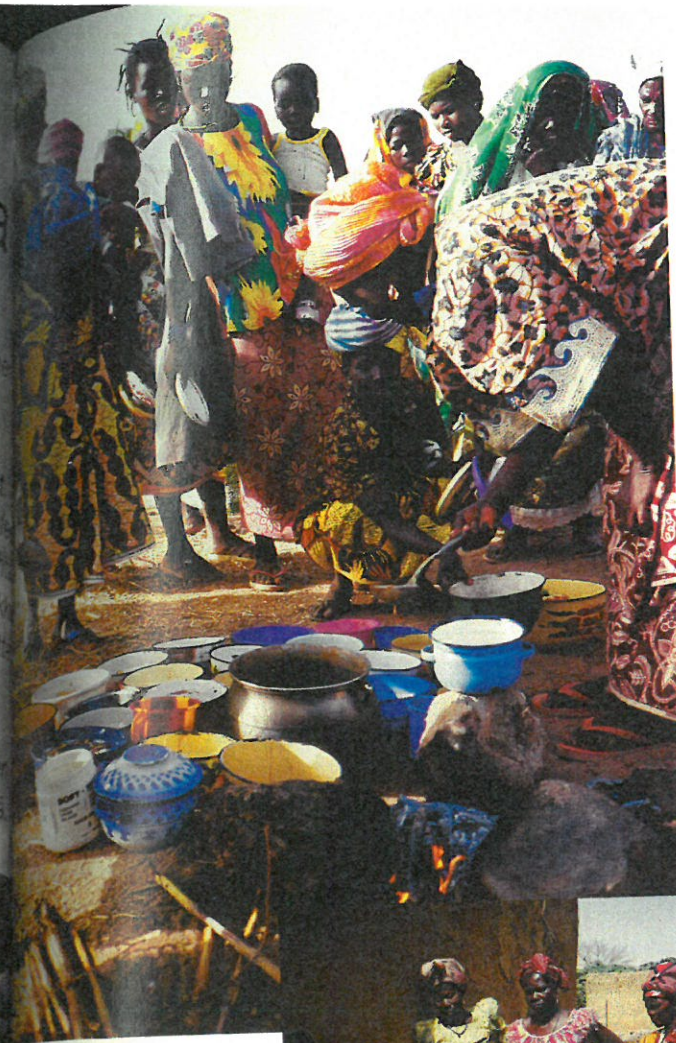

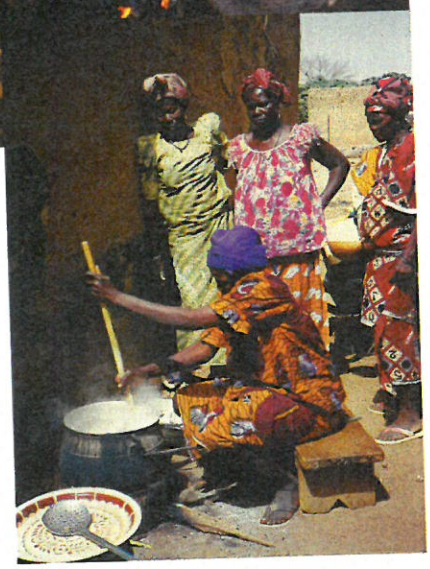

Äidit ja lapset sylissä tai ...ssä seuraavat ...maidonvastikkeen jakamista.

Tön valmistaminen on ...kinafasolaisen naisen ...päiväistä, voimia vaativaa ...tä.

vät halua vielä lähteä liikkeelle", toteaa Mme Ware odotellessamme neuvontatilaisuuden alkamista yhdeksän jälkeen aamulla. Kylmyys on suhteellinen käsite, meidän pohjoismaalaisten jäseniä kahdenkymmenen asteen lämpö hivelee ihanasti.

Pikkuhiljaa naisia viltit hartioilla alkaa saapua Gom-Boussougouhun kuulemaan kodin ja pihan siisteydestä ja motivoitumaan käymälöiden rakentamiseen.

Viimeinen kysymys kuului: "Missä on siivousluudan paikka?" Pyöreistä savimökeistä nurkat puuttuvat, mutta luudallekin löytyy silti paikka. Pihan siisteys on välttämätöntä, koska erityisesti sadeaikana käärmeet on erotettava kepeistä ja muusta roskasta.

Iltapäivällä seuraamme kuinka puuromainen kansallisruoka tô valmistetaan uudella tavalla. Neuvoja opastaa käyttämään läheltä saatuja ruoka-aineita kuten durraa eikä riisiä silloin, kun halutaan vaihtelua maissista valmistettuun tôhon. Lähiruokakampanja kuten meilläkin!

Ruoan valmistus aloitetaan erottelemalla jyvät akanoista tuulen avulla, jyvät jauhetaan huhmaressa, jauho laitetaan kuumaan veteen ja keitetään paksuksi puuroksi. Lietenä käytetään maailman yleisintä liesimallia, kolmea kiveä. Ruoan valmistus tapahtuu maassa. Työasennot ja työtavat, jyvien jauhaminen ja ison tô-kattilan hämmentäminen vaativat voimia. Naiset asettuvat huhmaren ja kattilan ympärille piiriin ja kukin vuorollaan tekee työtä hetken. Samalla vaihdetaan kuulumisia.

Äidinmaidon-vastiketta kolmella kivellä

Médigassa aiheena on vauvojen ravitsemus. Neuvonnan tavoitteena on saada äidit antamaan vauvoille kiinteää ravintoa vähitellen eikä lopettaa imetystä kertaheitolla. Kuulemme, millaista ruokaa lapset tarvitsevat ja mitkä ovat aliravitsemuksen oireet. Kuulijakunta on otollinen: neuvonnan kuluessa lähes 30 äitiä imetti lastaan.

Istunnon jälkeen laitamme kattilan kolmelle kivelle. Kun vesi kiehuu, mitataan vastikejauho joukkoon. Jokainen äiti yli kahden kuukauden ikäisen vauvansa kanssa saa osansa ja hyvin vastike tekee kauppansa. Vastike on Pag-La-Yirin toimesta tuotettu.

Zonsen kylään matka taittuu autolla, mutta välillä ajamme joenuomassa, koska tie on katkennut. Sadekauden rankat sateet ovat olleet tiestölle turmiollisia. Tälläkin kertaa paikalla on lähes koko kylän väki, myös nuoria miehiä. Neuvoja on mies, joten ehkä se madaltaa kynnystä.

Ennen tilaisuuden alkua meidät viedään tervehtimään prefektiä, maaherraa vastaavaa virkamiestä. Hän kiittää katoksesta ja siitä, että ihmisillä on mahdollisuus lainata kuivuria. Viime sato on ollut huono ja on tärkeää saada osa sadosta talteen käytettäväksi pitkin vuotta.

Neuvontatuokiossa käymme läpi proteiinit ja muut ravintoaineet ja sen, mistä paikallisista ruoka-aineista niitä saadaan. Neuvoja on oikea virtuoosi, joka käyttää hyväkseen osallistujien tietoja ja johdattelee kysymyksin vastaajia itse löytämään oikeat vastaukset. Huomaan, että naiset ovat hiljaisempia kuin muualla – onkohan niin, että naiset eivät saa miehiltä suunvuoroa?

Kuivurin käyttöä harjoitellaan kuivattamalla punasipuleita. Samanaikaisesti katoksen ulkopuolella käydään kauppaa, pähkinät, munkit, melonin palat, vesi ja paikallinen sahti vaihtavat omistajaa. Minne ihmisiä kokoontuu, sinne tulee välittömästi lapsia myymään ruokatavaroita.

Pag-La-Yiri, naisjärjestö monessa mukana

Monipuolisesti toimiva naisjärjestö Pag-La-Yiri sai alkunsa vuonna 1975, kun viisi naista perusti Zabréssa maapähkinäpellon omistavan osuuskunnan. Nyt jäseniä on 11 000, joista 1000 on miehiä.

Käytännön syistä keskustoimisto on siirretty Zabrésta pääkaupunkiin, mutta pääosa neuvontatoiminnasta tapahtuu Zabrén alueella. Neuvontahankkeen kanssa rinnan on lukutaitokampanja, jossa yhteistyökumppanina on sveitsiläinen järjestö.

Pag-La-Yiri omistaa myös myllyn ja tekee äidinmaidonvastiketta. Uusin ylpeyden aihe on apteekki, josta järjestöön kuuluvat voivat ostaa tarvikkeita alennettuun hintaan. Valikoima on rajallinen, mutta alueella, jossa lääkkeitä on vaikea saada ja rahaa vähän, tällainen jäsenetu on mittaamattoman arvokas. Järjestö kehittää myös viljapankkitoimintaa, on mukana kansallisessa tyttöjen ympärileikkausten vähentämiskampanjassa sekä toimii mukana lisääntymisterveydenhuollossa.

Ouagadougouhun palattuamme tapasimme ministeri **Anne Konaten**, joka kutsui meidät kotiinsa päivälliselle. Ennen ministerikauttaan hän toimi kymmenen vuotta Burkina Fason suurlähettiläänä Pohjoismaissa. Tutustuttuaan Marttaliiton toimintaan hän halusi kehittää vastaavanalaista toimintaa myös omassa maassaan. Suomen ulkoministeriö myönsi kehitysyhteistyötukea hankkeelle, ja työ voitiin aloittaa kolme vuotta sitten. Toivomme voivamme jatkaa yhteistyötä edelleenkin.

Ministeri Konate painotti, että yhteistyössä tärkeätä on molemminpuolisuus, myös heillä on annettavaa suomalaisille. Listasimme kulttuurin, laadukkaat elokuvat ja korkeatasoiset vuotuiset elokuvafestivaalit, eurooppalaisiinkin uutisiin päässeet polkupyöräkilpailut, ihanat mangot ja papaijat, kankaat, astiat ja muut käsityöt.

Itse mielessäni listasin vielä kiireettömyyden, ja toisten huomioon ottamisen – siinä afrikkalaisuus, jota tarvittaisiin eurooppalaisessakin elämänmenossa. Köyhyydestään huolimatta maassa on paljon elämänvoimaa ja tahtoa selviytyä. □

SARI KUVAJA

Miltä mart näyttää?

■ Altistumme päivittäin tuhansille viesteille, joista toiset vaikuttavat meihin syvällisemmin, toiset ohittavat jälkiä jättämättä. Vastaanottamiemme viestien ja havaintojen perusteella rakennamme mielikuvaa toisesta ihmisestä, uudesta tuotteesta, yrityksestä tai järjestöstä.

Mielikuva, jota myös imagoksi kutsutaan, rakentuu siis viestien vastaanottajan – kuulijan, katsojan, tarkkailijan – mielessä. Hänelle mielikuva on totta; tosi tarina katseen tai arvion kohteesta. Se ei ole koko totuus eikä ainoa, sillä tarkkailijoiden muodostamat mielikuvat voivat poiketa toisistaan. Mutta se on minun totuuteni ainakin siihen asti, kunnes jokin uusi viesti muuttaa sitä.

Mielikuva on lupaus, joka viestien lähettäjän täytyy lunastaa teoilla. Hänen, joka pyrkii vaikuttamaan katsojalle muodostuvaan mielikuvaan, ei kannata lähettää valheellisia viestejä. Sanojen ja tekojen täytyy olla sopusoinnussa keskenään. Jos teot eivät vastaa annettuja lupauksia eli mielikuvaa, katsoja pettyy. Pettynyt asiakas ei tule ostoksille toista kertaa.

Jokainen Marttaliiton edustaja, työntekijä ja jäsen lähettää olemuksellaan, sanoillaan ja teoillaan marttaviestejä. Hän muokkaa vastaanottajien kuvaa martoista, tahtoi tai ei, tietoisesti tai tiedostamattaan.

Marttaliitto on muutaman viime vuoden aikana pyrkinyt muokkaamaan itsestään kuvaa dynaamisena, nuorekkaana, ajassa kiinni olevana järjestönä. Kampanja kohteiksi on nostettu naisia ja opiskelijama

Martta näyttää kan menevältä, aktiiviselt Minulle välittyneide oletan, että marttayh opintopiirejä ja semi ajankohtaisista yhtei aiheista. Ehkä he kar aktiivisesti kaduilla, kauppakeskuksissa p hyvinvoinnin puoles yhteyttä paikallisiin päättäjiin edistääkse työelämässä ja mies osallistua lasten koti Ympäristöasioissa n yhteistyötä erilaiste ympäristöjärjestöjer aistinsa herkkinä ja elämästä yhdessä m teatterissa ja näyttel viininmaistajaisiltoj

Minulle välittyne perusteella olen mu martasta kansainvä aktiivisena vaikutta siis minun totuuten todistetaan.

Tällaiseen martt samastua. Miten ja minulle annetut lu

Kirjoittaja toimii Sustainability Serv gissä.

EML 4/2003

Martta-mopolla maakuntaan

Burkina Fason maaseudulla ajelee nyt kaksi neuvojaa uusilla mopoilla. Kiitos marttojen, näiden pyörien kyydissä kulkee afrikkalaiskyliin ravitsemus- ja kodinhoitotietoa.

TEKSTI JA KUVAT **TERHI LINDQVIST**

Tuliterät Yamahat viihtyvät käyttöön Zabren pikkukaupungissa. Burkinalaiset ”marttaneuvojat” virittävät laulut ja tanssit pyörille. Neuvojia ja johtokunnan vanhoja rouvia naurattaa. Vanhoista mopoista on koitunut jatkuvia huolto- ja korjauskuluja, eikä tien päälle jääminen ole harvinaista. Uusilla kelpaa nyt ajella. Niiden kyydissä lähtee yli kahteen sataan kylään ravitsemus- ja kodinhoitotietoa.

Valtaosa Burkina Fason asukkaista asuu maalla, hankalien taipaleiden takana. Kaikissa kylissä ei ole lapsille koulua, aikuiskoulutuksesta puhumattakaan. Siksi neuvojien liikkeelle pääsy on yhtä tärkeää kuin martta- »

Lasten aliravitsemus on vähentynyt

« neuvojien polkupyörä- ja hevoskyydit aikoinaan Suomessa. Oppi on annettava paikan päällä, jotta koko perhe pääsee neuvontatuokiota kuulemaan.

Molempiin pyöriin liimataan Martat-tarra muistutukseksi siitä, mistä tuki on peräisin. Tavoitteena on, että muutaman vuoden kuluessa kaikki neljätoista neuvojaa voisivat ajaa uusilla mopoilla.

Hyvää ruokaa läheltä

Georgette Kossé on yksi Marttaliiton tukemista kotitalousneuvojista. Kolmilapsisen perheen äiti on käynyt koulua viisi vuotta ja kouluttautunut sen jälkeen Pag-La-Yirissä neuvojaksi. Georgette liikkuu marttapyörällä parinkymmenen kylän väliä. Kuukauden neuvontateema päätetään yhdessä Pag-La-Yirin suunnittelukokouksessa.

– Joskus aiheena on tietyn ruuan valmistus ja säilöntä, joskus hygienia. Sama tieto menee jokaiseen kylään, kertoo Georgette.

Yougan kylässä neuvonnan aiheena on Terveellistä ruokaa läheltä. Paikalla on pari sataa kyläläistä vauvasta mummoon ja vaariin. Havaintovälineinä on paikallisia ruoka-aineita pienissä näytepusseissa. Georgette jututtaa yleisöään: Kuka näyttää, miten näistä kootaan hyvä ateria? Vapaaehtoisia on monta ja keskustelua syntyy: Voiko raskaana oleva syödä papuja? Saako lapsi syödä kananmunia? Antaako kahvi voimaa? Entä paikallinen hirsiolut, dolo? Neuvojan mukaan kohtuullisesti nautittuna dolo voimistaa, mutta liiallisuuksiin ei pidä mennä. Ja ehdottomasti vain aikuisille!

Täällä ei hiilihydraateista puhuta. Käsitteet ja perustelut on löydettävä kyläläisten arjesta.

– Kun syö voimaa antavaa ruokaa, tulee hyvät työntekijän sääret kuten minulla!, Georgette kannustaa ja läpsäyttää jalkaansa. Ruoka-aineympyrä kiertää yleisön joukossa. Vajaan tunnin mittaisen neuvontatuokion aikana Georgette mainitsee lähes kaikki paikalliset elintarvikkeet. Kaupan spagetteja ja valkoisia leipiä ei nosteta tavoiteltaviksi esimerkeiksi.

Aliravitsemus vähentynyt

Martat ovat tukeneet Pag-La-Yiri -järjestön neuvontatyötä neljä vuotta. Mitä sitten on saatu aikaan? Lasten peseytymiseen on kiinnitetty huomiota ja silmätulehdukset ovat vähentyneet. Terveellistä porkkanaa kasvatettiin aiemmin vain myyntiin, nyt osa sadosta käytetään itse. Askeleet ovat pieniä, mutta tärkeitä.

Neuvoja **Mélanie Maren** iloisin uutinen on, että hänen alueellaan Gom-Boussougoun kylissä lasten aliravitsemus on laskenut vuodessa 15 prosentista 11 prosenttiin.

– Martta-projekti auttaa meitä, ja me autamme kyläläisiä. Tieto kulkee suusta suuhun ja esimerkin voimalla. Kun naapuri huomaa, että tuonkin perheen lapset pysyvät terveinä kun juovat keitettyä tai suodatettua vettä, käytäntö leviää. •

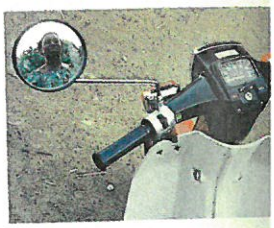

Iso kuva oikealla **Marttaneuvojat Joséphine Ouare ja Hawa Sango opettavat couscousin valmistusta Zoagan kylässä.**

MARTAT TUKEVAT AFRIKAN NAISIA

▶ Martat tukevat Pag-La-Yiri -naisjärjestöä ja sen kotitalousneuvontaa Länsi-Afrikassa sijaitsevassa Burkina Fasossa.

▶ Jokaista marttojen lahjoittamaa euroa kohti Suomen Ulkoministeriö tukee hanketta neljällä eurolla. 85 euroa riittää yhden neuvojan kuukausipalkkaan ja sosiaalikuluihin.

▶ Neuvojat saavat täydennyskoulutusta ravitsemuksessa, kodin puhtaanapidossa, aurinkokuivurin käyttämisessä säilöntään ja opetustaidoissa.

▶ Kyliin on rakennettu kokoontumiskatoksia neuvontatuokioita ja muita yhteisiä tilaisuuksia varten.

▶ Vanhoja mopoja huolletaan ja uusia hankitaan.

▶ Neuvontatuokioihin hankitaan astioita, vaakoja, ruoka-aineita. Kyläläiset voivat käyttää aurinkokuivureita säilömiseen neuvojan opastuksella.

▶ Marttayhdistyksesi voi järjestää esimerkiksi kirpputorin, myyjäiset tai marttojen kirkkopyhän hankkeen tukemiseksi.

▶ Marttaliitosta saa esitteitä ja tavaksi. Isompiin tilaisuuksiin v lainata Naisten askareita Burki Fasossa -näyttelyä. Kysy lisää T hiltä, terhi.lindqvist@ marttaliit to.fi, puh. (09) 618 74502.

▶ Marttojen kehitysyhteistyöt "Marjamarssi" Sampo 800015- 70485590. Tiedonantoihin lah joittajan tai tapahtuman nimi.

SUCRE BLOND
EXTRA
PURE CANNE
S'N
S'OSUCO
GAZELLE
SUCRE BLOND

EML 8/2004

Pyörät pyörivät Burkina Fasossa

Marttojen kotitalousneuvonta Afrikassa etenee. Vakinaisten neuvojien rinnalle on koulutettu 45 apulaista. Heille hankittiin lahjoitusvaroilla polkupyörät, joilla on kätevä liikkua kylästä kylään. TEKSTI JA KUVAT **TERHI LINDQVIST**

HADJA OPETTAA ZABREN KYLÄN NAISILLE, miten hirssistä tehdään täysipainoinen ateria. Hirssi, *petit mil*, kasvaa Burkina Fasossa jopa kolmen metrin korkuiseksi. Kun joukkoon pilkotaan porkkanaa, tomaattia ja sipulia, ateria on ravitsevampi. Mukaan tulee vähän lampaanlihaa makua antamaan.

Hadja pyytää satapäisen yleisön joukosta vapaaehtoisia ja opastaa heitä pesemään kädet ja huuhtelemaan ruoka-aineet ennen kuin veitset jaetaan. Leikkuulautaa ei tunneta, kaikki paloitellaan kämmentä vasten. Neuvontaa seuraavat poimivat porkkanoita säkistä välipalakseen. Väen keskeltä alkaa kuulua lapsen itkua. Hadja nappaa vauvan syliinsä ja alkaa imettää, samalla kun kiertää katsomassa miten paloittelu sujuu.

Vuosi sitten martat toimittivat burkinafasolaisen naisjärjestön Pag-La-Yirin neuvojille mopoja. Nyt kaksipyöräisiä on lisää: alkuvuodesta neuvonnan parissa aloitti 45 vapaaehtoista apulaista, ja kaikki saivat polkupyörät käyttöönsä. Vakituiset 15 neuvojaa eivät itse ehdi kahdensadan kylän alueella joka paikkaan, joten Hadjan kaltaiset apulaiset ovat tervetulleita.

Polkupyörä on täällä arvostettu menopeli, johon suurella osalla kyläläisistä ei ole varaa. Vapaaehtoiset apulaiset allekirjoittavat sopimukset, joissa he sitoutuvat kohtelemaan Martta-pyöriä hyvin.

Käsipäivää kaikille

Aamulla polkupyörä toisensa perään kaartaa Pag-La-Yirin pihaan. Kello näyttää yhdeksää, kanoja on kynitty ja soppaa keitetty monta tuntia. Yövartijan pikkupojat hakkaavat kananluita poikki isoilla veitsillä. Katkaistuja kanankauloja on pinossa kolmatta kymmentä. Tänään on juhlapäivä.

Paikalle kerääntyvät kaikki tänä vuonna marttakoulutuksen saaneet apuneuvojat, 37 naista ja 8 miestä. Pyörä nojalleen seinää vasten, sitten käsipäivää kaikille. Burkina Fasossa kätellään aina tavattaessa: aamulla, päivällä, illalla. Kaikilla on parasta päällänsä. Me suomalaiset olemme pukeutuneet vasta teetettyihin afrikkalaisiin asuihimme, ja saamme valtavat huomionosoitukset, taputuksia ja kiljahduksia. Rouvat ovat ylpeitä omasta pukeutumiskulttuuristaan. Länsimaisia vaatteita ei koskaan kehuta samalla tavalla.

– Te taidatte käyttää aika paljon valmisvaatteita siellä Euroopassa, toteaa Pag-La-Yirin talouspäällikkö **Aïcha Sissoko.**

Kun Suomessa ompelijalla teetetyn puvun hinta selviää, hän kauhistuu.

– Ilmankos teillä ei ole varaa!

Puheita ja kanapataa

Tilaisuuden aluksi Marttaliiton varapuheenjohtaja **Leena-Sisko Vanhatalo** antaa palautetta viikon aikana näkemistämme opetustilanteista.

– Esiintymisvarmuutta on tullut. On hyvä varmistaa aina kysymyksillä, että yleisö on ymmärtänyt neuvottavan asian.

Kaikki puhe käännetään suomesta ranskaksi sekä bissan ja morén kielille. Apuneuvojat eivät ymmärrä ranskaa, vaikka he kaikki ovat lukutaitoisia omilla kielillään. Burkinalaisten on vaikea ymmärtää, miksi Suomessa erikieliset martat toimivat eri järjestöissä.

– Eihän kieli ole ongelma, eikä uskonto, sanoo puheenjohtaja **Suzanne Waré.** Ongelmat ovat kaikille samoja ja ratkaisut etsitään yhdessä.

Hän kehottaa kaikkia paikalle saapuneita jäseniä osallistumaan järjestön lukutaitokoulutukseen.

– Kun osaatte lukea, tekin voitte päästä kursseille ja tulla neuvojiksi.

Kanapadan kyytipojaksi paikalle on haettu monta laatikkoa limsaa ja olutta. Länsimaiset juomat ovat nähtävästi enemmän arvossaan kuin valmisvaatteet.

Sataa ihmistä kohden on muutama kymmenen lautasta, jotka kiertävät kädestä käteen. Lopuksi kokoonnutaan pyörien kanssa pihalle yhteiskuvaan. ●

Marttaliiton hallituksen varapuheenjohtaja Leena-Sisko Vanhatalo ja kansainvälisen toiminnan suunnittelija Terhi Lindqvist vierailivat Burkina Fasossa tammikuussa.

MARTAT AFRIKASSA

▸ Tuemme Pag-La-Yiri -naisjärjestön kotitalousneuvontaa.

▸ Kyliin on rakennettu kokoontumiskatoksia, joiden suojassa pidetään neuvontatuokioita ja muita kylän yhteisiä tilaisuuksia. Vanhoja mopoja on huollettu ja uusia ostettu kulkuvälineiksi neuvojille. Tänä vuonna hankittiin 45 polkupyörää.

▸ Neuvojat saavat koulutusta ravitsemuksessa, kodin puhtaanapidossa, aurinkokuivurin käytössä ja pedagogisissa taidoissa.

▸ Yhden neuvojan kuukausipalkkaan ja sosiaalikuluihin riittää 85 euroa. Palkka ei ole suuri, mutta sillä tulee toimeen.

▸ Jokaista marttojen lahjoittamaa euroa kohti Suomen Ulkoministeriö tukee hanketta neljällä eurolla.

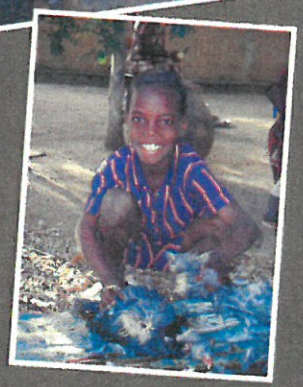

(Kuvat:)
Kaikki uudet apuneuvojat ovat paikalla tapaamassa suomalaisia. Kanapataa on haudutettu monta tuntia.

LOKAKUU ON PUUROKUU

▸ Lokakuu on marttojen puurokuu. Puurotapahtumien tuoton voi osoittaa burkinalaiseen marttatyöhön.

▸ Yhdistyksesi voi järjestää myös kirpputorin, myyjäiset tai kirkkopyhän burkinalaisen kotitalousneuvonnan tukemiseksi. Marttaliitosta saa aineistoa tilaisuudessa jaettavaksi ja lainaksi Naisten askareita Burkina Fasossa -näyttelyä.

▸ Lisätiedot: terhi.lindqvist@marttaliitto.fi tai (09) 618 74502.

▸ Marttojen kehitysyhteistyötili: Sampo 800015-70485590. Tiedonantoihin lahjoittajan tai tapahtuman nimi.

^ Suzannen kotona tutkitaan Marttaliiton varapuheenjohtajan Leena-Sisko Vanhatalon perhekuvia.

> Suzanne Waré kännyköi.

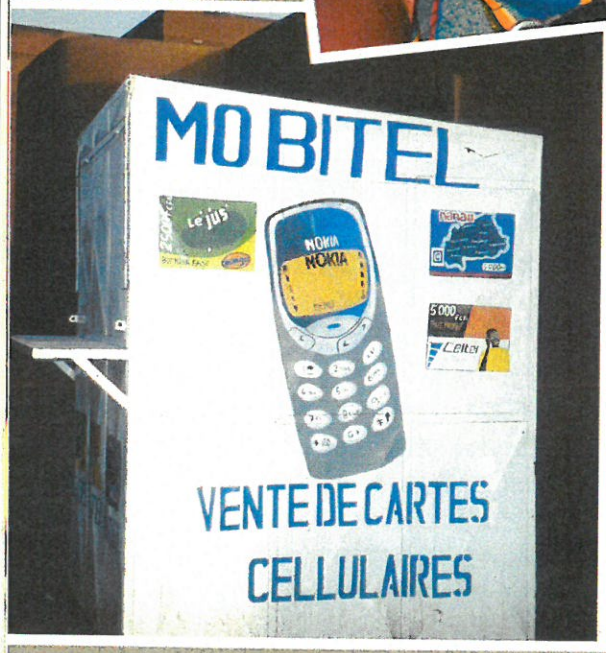

Kehruu (yllä) ja saippuan valmistus (oik.) tuovat lisäansioita naisille.

< Puhelinkorttimyymälä Burkina Fason pääkaupungissa Ouagadougoussa.

Suzanne siirtyi kännykkäaikaan

EML 7/2005

uzanne Waré vetää Burkina Fasossa marttojen tukemaa neuvontaprojektia. leoita riittää: nyt kiinnostaisi leipomon perustaminen.

TEKSTI & KUVAT **TERHI LINDQVIST**

N **SUZANNE WARÉ** SAAPUU PAIKALLE artta-mopolla, häntä ei voi olla huo- amatta. Nauru raikaa, ja kättä paiska- an rempseästi. Mopon kyydissä hel- ar pölyyntyvät, mutta eleganssista ei gitä koskaan.

Suzanne Waré vetää Burkina Fasossa arttojen tukemaa neuvontaprojektia. än on juuri siirtynyt kännykkäaikaan.

– Maalla ei ole sähköjä eikä puhelin- ajoja. Tämä on meille oivallinen yhtey- enpitoväline, vaikka verkkoa ei joka aikassa vielä olekaan.

Tietoyhteiskunta syntyy suoraan maa- eutuyhteisön keskelle. Pääkaupungin Ouagadougoun kaduilla huomaa, että nternetkahviloita tulee jatkuvasti lisää. Tietokoneet ovat kalliita, eivätkä kodit ole useinkaan sähköistettyjä. Kahvilasta viesti lähtee vaikka maapallon toiselle puolelle.

Viisi vuotta koulua

Zoagan kylässä syntyneellä ja kasva- neella Suzannella on naisjärjestön pu- heenjohtajana tuntosarvet pystyssä mo- neen suuntaan kylissä ja ulkomaille asti. Hän on noussut naisjärjestö Pag-La-Yi- rin johtoon omiensa keskuudesta.

– Äiti ja isä olivat kristittyjä, muu per- he muslimeja. Ympärilläni oli sekä moni- että yksiavioisia perhekuntia. Meillä kunnioitetaan toisten uskontoa, se ei ole koskaan syy eripuraisuuteen. Koulua sain käydä viisi vuotta, ei meidän per- heessä kukaan ole käynyt yli seitsemää.

Pag-La-Yiri alkaa olla Suzanne Warélle elämäntapa. Nuoriso-osaston puheenjohtajaksi hän tuli vuonna 1982.

– Jos minun vanhempani jo olisivat saaneet toimia tällaisessa ryhmässä, äiti- kin olisi saanut oppia monia asioita.

Suzannen mies on maanviljelijä. Hirs- siä, riisiä ja vihanneksia viljellään Zabrén pikkukaupungin ulkopuolella. Lasten lukumäärää kysyttäessä tarkkaa vastausta on vaikea saada. Lopulta Su- zanne vastaa, että itse tehtyjä on neljä. Lisäksi joukossa on aina sisarusten lap- sia, jotka tulevat Zabréen kouluun ja auttavat kotitöissä.

– Vaikeinta työssäni on se, kun ei ole rahaa toteuttaa kaikkea sitä mitä haluaisi tehdä. Ideoita meillä on paljon, paikal- lisradion perustamisesta alkaen. Tällä hetkellä eniten kiinnostaa aurinkoener- gialla toimivan leipomon perustaminen. Leipomo tuottaisi meille tuloja neuvon- taan, loisi työpaikkoja ja uuden mallin aurinkoenergian käytöstä alueellamme.

"Haluaisin tavata marttoja"

Suomeen tulo kiinnostaisi kovasti pu- heenjohtajaa. Mitä haluaisit nähdä Suo- messa, Suzanne? Vastaus tulee silmän- räpäyksessä.

– Haluaisin tavata marttoja. Kiittääk- seni, mutta myös oppiakseni tuntemaan heidän tapojaan, ja jotta voisin kertoa omistani. On ihmeellistä tuntea ystä- vyyttä sellaisia ihmisiä kohtaan, joita ei ole tavannut koskaan. Hankalaa on, kun ei koskaan pääse kiittämään ihan itse.

– Paras tapa auttaa toista on ensin tu- tustua rauhassa. Puhumalla, kirjoitta- malla, vierailemalla. Selvittää, mitä yh- dessä halutaan saada aikaan.

Saamme kutsun juhliin Suzannen ko- tiin. Pihalle viritellään monen miehen voimin agregaatilla toimivaa lamppua tunnelmaa kohottamaan. Salaatit ja li- hapadat kannetaan pöytään. Länsiafrik- kalainen musiikki alkaa soida kasetti- nauhurista, ja isot ja pienet lähtevät tanssimaan.

– Jos voisin, kutsuisin tänne mukaan myös Suomen martat, sanoo Suzanne Waré.

Kehittämispäällikkö Terhi Lindqvist ja Marttaliiton varapuheenjohtaja Leena-Sisko Vanhatalo vierailivat Burkina Fasossa tammikuussa.

PUUROKUU KUTSUU MUKAAN

Lokakuussa martta-yhdistysten puuropadat kiehuvat burkina-fasolaisen neuvonnan hyväksi. Martat keittävät ja myyvät talkoilla puuroa. Tuotoilla koulutetaan uusia neuvojia ja kustannetaan heille työvälineitä. Keräystili: Sampo 800015-70485590. Tiedonantoihin merkintä "puurokuu" ja yhdistyksen nimi.

Jos kaipaat puurotempauksen tueksi näyttelyesineistöä afrikkalaisen naisen arkiskareista, vielä ehdit! Ota yhteys Terhi Lindqvistiin, p. (09) 618 74502, terhi.lindqvist@martat.fi.

PAG-LA-YIRI -JÄRJESTÖ

- on 30-vuotias ja yksi Burkina Fason suurimmista naisjärjestöistä.
- toimii maan eteläosien provinsseissa.
- edistää maaseudun naisten ja heidän perheidensä asemaa.
- on opettanut monien ulkomaisten järjestöjen tuella aikuisille lukutaitoa, perhesuunnittelua, kasvitarhaviljelyä ja naisten osuustoimintaa.
- toteuttaa 200 kylän alueella marttojen tukemaa ravitsemus- ja hygienianeuvontaa.
- viime vuonna Martta-projektiin osallistui Burkina Fasossa yli 20 000 ihmistä. ●

EML 3/2006

AURINGOLLA LEIPÄÄ

Pag-La-Yiri -järjestö käynnistää marttojen tuella Burkina Fasossa aurinkoenergialla toimivan leipomon.

Tule mukaan aurinkoisiin

talkoisiin!

MARTTOJEN AFRIKAN työssä puhaltavat uudet aurinkoenergiset tuulet. Pag-La-Yiri -järjestö käynnistää marttojen tuella Burkina Fasossa aurinkoenergialla toimivan leipomon. Leipomo tarjoaa työtä ja hyvää ravintoa alueen ihmisille. Leipomon tuotolla palkataan marttojen kouluttamia neuvojia työhön 200 kylän alueella.

Tavoitteena on, että kun marttojen projekti päättyy, neuvojien elanto on edelleen turvattu. Neuvojat aloittavat myös ympäristönsiivouskampanjan kylien lasten ja aikuisten kanssa.

Marttojen tavoite on kerätä tähän projektiin 33 000 euroa vuosina 2006–2008.

Jokaista marttojen keräämää euroa kohti Ulkoministeriö rahoittaa työtä kuudella eurolla.

Voit osallistua keräykseen leipomalla ja myymällä martan aurinkoleipää tai muiden tempausten tuotoilla. Leivän suositushinta on 5 euroa. Marttaliitto ottaa vastaan myös syntymäpäivälahjoituksia. Keräystili Sampo 800015-70485590

Tilaisuuksiin lainataan veloituksetta Naisten askareita Burkina Fasossa -näyttelyä ja muuta aineistoa. Kysy lisää: terhi.lindqvist@martat.fi puh. (09) 618 74502 www.martat.fi

Martan aurinkoleipä

3 dl vettä
25 g hiivaa tai kuivahiivaa pakkauksen ohjeen mukaan
3/4 tl suolaa
1 rkl hunajaa tai siirappia
2 dl porkkanaraastetta
1 dl auringonkukansiemeniä tai perunahiutaleita
1 dl ruisjauhoja
noin 7 dl vehnäjauhoja
voiteluun:
munaa tai maitoa
pinnalle:
auringonkukansiemeniä

Liuota hiiva kädenlämpöiseen veteen. Lisää suola, hunaja, porkkanaraaste ja auringonkukansiemenet tai perunahiutaleet. Alusta taikinaan jauhot. Peitä taikina leivinliinalla tai muovilla ja anna kohota.

Ripottele leivinpöydälle jauhoja ennen leipomista. Taikina voi tarttua pöytään porkkananraasteen (ja perunahiutaleiden) vuoksi.

Ota taikinasta yksi kolmasosa ja leivo siitä pyöreä, litteä leipä. Pane leipä leivinpaperin päälle pellille. Jaa lopputaikina kymmeneen palaan ja leivo pyöreiksi sämpylöiksi. Pane sämpylät leivän ympärille melkein kiinni leipään. Anna kohota peitettynä.

Voitele leipä maidolla tai vatkatulla munalla. Pistele keskellä oleva leipä. Ripottele pinnalle auringonkukansiemeniä ja paista 225 asteessa uunin keskitasolla noin 20 minuuttia.

<< Emile Bambara tutkii lahjaharavan mekanismia. Emile on Marttojen kouluttama neuvoja.

< Pihapiirissä riittää lapsia.

> Youngoun talkoissa liikkeellä ovat nuoret ja vanhat. Tällä kertaa siivottiin maatumattomia roskia kylän yhteisiltä alueilta.

Roskat pois rumpujen

TEKSTI&KUVAT **TERHI LINDQVIST**

KOTITALOUSNEUVOJA **ODETTE BANCÉ** JOHTAA kulkuetta kohti kotikylänsä Youngoun markkinapaikkaa. Mukana on lapsia, aikuisia, vanhuksia. Rytmiryhmällä on rumpuja, muilla kottikärryjä ja jätesäkkejä. Suomalaisvieraiden epäuskoinen joukko seuraa: ovatko nämä todellakin siivoustalkoot?

Satapäinen kulkue laulaa ja rummuttaa ja poimii roskan sieltä, toisen täältä, käsissään kirkkaanpunaiset muovihanskat. Siivouksesta on kysymys, ja nimenomaan maatumattoman jätteen siivouksesta yhteisiltä alueilta, jotka eivät kuulu perhekuntien pihapiireihin.

Näytelmän possu tukehtui pussiin

Hetkeä aiemmin olemme istuneet burkinafasolaisen marttakatoksen varjossa katsomassa aiheeseen liittyvää teatteriesitystä, jonka kylän rouvat ovat suunnitelleet. Aiheena on maatumattoman jätteen vaarat. Esityksen pääosassa on vanha rouva, joka suree kovaan ääneen muovijätteeseen tukehtunutta possuaan.

– Miksi jokaisella torikäynnillä jaetaan aina uusia muovipussukoita? Miksi mausteetkin pakataan pikkupusseihin? Ja kuka niistä huolehtii kun niitä ei enää tarvita?, roolihenkilö valittaa.

Taustakuoron naiset huutavat bissan kielellä *"sasee sasee!"*, Muovipussi on niin uusi käsite, ettei sille ole omaa sanaa paikalliskielissä, joten ranskan sachet on vain saanut uuden ääntämisasun.

Aplodien jälkeen on siirrytty sanoista tekoihin eli talkoisiin. Aika monta roskaa jälkeemme vielä jää markkinapaikalle, mutta ehkä ne ovat niitä maatuvia sitten…

– Yksi asia kerrallaan opetuksessakin, toteaa Marttaliiton varapuheenjohtaja **Leena-Sisko Vanhatalo.**

Hän onnittelee kyläläisiä vaikuttavasta kampanjan aloituksesta ja muistuttaa, että paras keino välttää jätevuoria on jättää kertakäyttöpussit myyjälle ja ottaa kangaskassi käyttöön.

Kaatopaikat puuttuvat

Ympäristöongelmat eivät korjaannu hetkessä missään. Burkina Fason maaseudulla on ongelmana maatumattoman jätteen loppusijoitus. Virallisia kaatopaikkoja tai jätehuoltoa ei ole. Pitäisi itse tietää esimerkiksi minkä näköiset pussit saa hävittää polttamalla. Marttojen rahoittamat siivoustalkoot ovat yksi askel kohti ympäristöystävällistä tulevaisuutta.

Kampanjoille on valittu kylissä vastuuhenkilöt, jotka seuraavat siivouksen toteutumista. Fiskarsin lahjoittamat haravat ilahduttavat ympäristökampanjavastaavia. Herrat kokoontuvat ihmettelemään oranssin haravan mekanismia, jolla varren saa irrotettua kuljetuksen ajaksi. Tämäpä kätevää, kun kuljetaan mopolla kylästä kylään! •

Muistilista

Kun yhdistyksenne järjestää aurinkoleipä- tai puuromyyjäisiä, kirkkopyhiä ja Afrikka-iltoja:

▶ Pyytäkää Marttaliitosta sähköpostitse tai postitse tiedot keräysluvasta. Tiedoista ilmenee keräysluvan numero, keräysaika ja käyttötarkoitus. Laittakaa tiedot esille keräyspaikkaan.

▶ Nimetkää yhdistyksestänne kaksi vastuuhenkilöä, jotka tilittävät kerätyt varat Marttaliiton kehitysyhteistyötilille välittömästi tapahtuman jälkeen. Tilinumero on Sampo 800015-70485590.

▶ Lisätiedot: terhi.lindqvist@martat.fi, (09) 6187 4502

▶ Aurinkoleipäresepti ja taustatietoa projektista: www.martat.fi/jarjesto/kansainvalinen_toiminta/

paukkeessa

Jätevuoret rumentavat Burkina Fason maaseutua. Marttojen rahoittamat ympäristötalkoot tempaavat väen mukaan.

Rahankeräyslaki muut-uu – keräys jatkuu

Marttajärjestön tavoitteena on ke-itä vuosina 2006–08 vähintään 3 000 euroa leipomohankkeelle. iime vuonna rahaa kertyi 10 873 uroa. Kiitos arvokkaasta tues-! Yhdistyksesi apua tarvi-an edelleen.

Uusi rahankeräyslaki rvaa entistä parem-in keräykseen osallis-van oikeuden saada etoa keräystavois- ja -kohteesta.

hi Lindqvist ja **na-Sisko Van-alo** vierailivat kina ossa viime raskuussa. päristökampan-en lisäksi tuemme lleen ravitsemus-vontaa 200 n alueella.

LEIPOMON KUULUMISIA

Marttojen tuella Pag-La-Yiri -järjestö on alkanut valmistella leipomoa tontilleen Zabren kylään. Leipomo soveltaa osittain aurinkoenergiaa, joka on ympäristöystävällistä ja kohtuullisen helppokäyttöistä. Leipomoon rakennetaan myös perinteinen uuni sadekausia ja yökäyttöä ajatellen.

Burkina Fason hanke rahoitetaan marttojen keräämien varojen lisäksi ulkoministeriön myöntämällä avustuksella. Koska kyseessä ovat kaikkien veronmaksajien yhteiset varat, ulkoministeriö seuraa hankkeiden edistymistä raporteista ja paikan päällä käymällä. Marraskuussa leipomon valmistumista kävivät seuraamassa ministeriön virkamiehet **Kirsi Aarniva, Juha Myllymäki** ja **Suvi Turunen.** Pääkaupungissa Ouagadougoussa maistettiin jo ensimmäiset aurinkoleivät, jotka oli paistettu insinööri **William Ilboudon** valmistamassa aurinkouunissa. Samanlainen uuni toimitetaan tänä keväänä Zabreen.

– Vaikeisiin olosuhteisiin nähden Pag-La-Yiri on varsin toimintakykyinen ja monipuolinen järjestö, arvioi Juha Myllymäki.

Ministeriön edustajat toivovat, että Pag-La-Yirin riippumaton asema vahvistuu entisestään leipomon alkaessa tuottaa tuloa. •

William Ilboudo esittelee valmistamaansa uunia. Aurinkoparaboloidi kohdistaa säteet uuniin. Ensimmäiset leivät on jo paistettu (kuva vas.)

EML 7/2007

Marttojen afrikkalaiset yhteistyökumppanit tulivat käymään Suomessa.
– Haluamme tavata marttoja! oli heidän ykköstoiveensa, kun ohjelmaa suunniteltiin.
Toive toteutui.

TERHI LINDQVIST KUVAT JUHA METSO JA TERHI LINQVIST

vieraina vuoroin

MARTOILLA ON JO USEITA VUOSIA OLLUT YHTEISTYÖHANKE Burkina Fasossa, Länsi-Afrikassa. Marttaliitosta käy vuosittain väkeä paikan päällä seuraamassa hankkeen kulkua ja neuvottelemassa jatkosta yhteistyökumppaneiden kanssa. Nyt ensimmäistä kertaa osat vaihtuvat, ja **Suzanne Waré** sekä **Noëlie Ouandaogo** saapuvat vieraaksi Suomeen.

AFRIKKALAISTEN VIERAIDEN EMÄNTÄNÄ OLEN APRIKOINUT, mikä mahtaa olla ensimmäinen suuren ihmetyksen aihe Helsingissä. Se on tämä:
– Missä kaikki mopot ovat?
Mopoja ei näy missään, mihin ne on viety?
Pakkohan niitä on olla jossain!
Mopo on tärkeä tekijä juuri Marttojen hankkeessa. Niitä on hankittu neuvojille, jotka kiertävät Burkina Fason maaseudulla kylästä kylään opettamassa ravitsemusta ja hygieniaa.

KAHDEN VIIKON VIERAILUN AIKANA SUZANNELLE JA Noëlielle selviää, että Suomessa perheen kuljettaminen mopokyydillä ostoksille tai kouluun ei olisi kovin miellyttävää, esimerkiksi sään takia. Vieraat saapuvat Suomeen >>

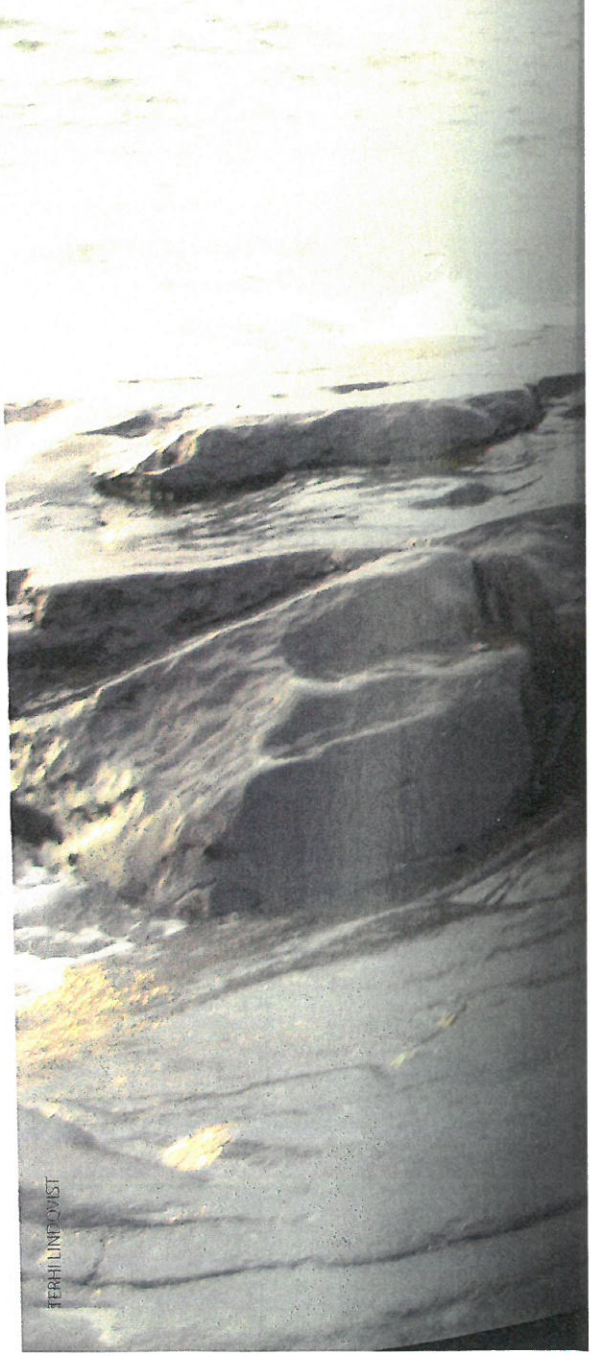
TERHI LINDQVIST

Aava meri oli elämys Porissa. Burkina Fasolla ei ole lainkaan rantaviivaa. Suzanne Waré (oik.) on Pag-La-Yiri naisjärjestön puheenjohtaja ja Noëlie Ouandaogo yksi neuvojista.

SARI TAMMIKARI/STUDIO PIQUANT

Suomalainen maaseutu kiinnosti vieraita. Valkealassa he pääsivät käymään Ulla Hälikän navetassa.

sateella, mutta aurinkokin näyttäytyy, ja ehdimme nauttia keskisuomalaisittain varsin komeasta ruskasta monella eri paikkakunnalla.

Kuka on maanviljelijä?

Suzanne ja Noëlie tulevat maaseudulta, ja heitä kiinnostaa suomalainen elämä maalla. **Ulla Hälikän** pihattonavetta Valkealassa herättää ihmetystä.

– Emme ensin uskoneet, miten paljon maitoa yksi lehmä Suomessa voi tuottaa. Piti kysyä kaksi kertaa. Teillä on erilaiset rehutkin, ja rodut totta kai, aprikoivat naiset.

– Maanviljelijä? Sana on sama, mutta ei oikein voi verrata, Suzanne kommentoi merikarvialaista maatilaa.

– Minun miehelläni on puolitoista hehtaaria maata maapähkinälle, hirssille ja riisille. Täällä 40 viljelyksille ja reilu 200 metsälle on ihan tavallista. Ei onnistuisi kyllä ilman koneita. Niitähän meillä ei ole.

Jouko Vanhatalo järjestää Suzannelle ja Noëlielle kyntönäytöksen, jotta koneiden voima olisi helpompi käsittää. Isännän kanssa vertaillaan sukupolvenvaihdosta suomalaisittain ja burkinalaisittain.

– Meillä vanhaisäntä päättää loppuun asti, missä kaappi seisoo. Vaikka hän olisi vuodepotilas, hänen kauttaan kulkee koko perheen päätöksenteko, Suzanne kertoo.

Vanhuus ja viisaus

Matkan alkuvaiheessa vieraat varovat te-

kemästä muita kuin kiittäviä arvioita maastamme.

– Meillä sanotaan, että vieras ei arvostele, hän tekee vain huomioita, Suzanne sanoo.

Parin viikon sisällä huomioita alkaa kertyä, kun tutustumme eri puolilla Suomea ihmisten koteihin.

– Jos minun isoäitini asuisi yksin, joku meidän tytöistä saisi kyllä muuttaa hänen luokseen. Ennen kouluun lähtöä hän tekisi mummolle aamupalan ja kotimatkalla ostaisi iltaruuan raaka-aineet. Aina tehtäisiin sitä ruokaa, mitä mummo mieluiten syö. Mahdotonta ajatellakaan, että Afrikassa joku ikäihminen asuisi yksin, Noëlie sanoo.

Jyväskylän maalaiskunnassa Palvelukeskus Luhtisen johtaja **Mirja Tupamäki** kertoo vanhusten päivätoiminnasta, palveluasumisesta ja dementoituneiden ryhmäkodista. Kun asukkaat tapaavat värikkäät vieraamme, kutsuja alkaa sadella: Tulettehan vielä minunkin huoneeseeni? Mitä pidätte viherkasveista? Tein itse koristetyynyt. Täällä on mukavaa ja aina autetaan.

Kuljemme hidasta tahtia käytävillä rollaattorien perässä. Johtaja kehottaa ottaman paljon valokuvia, että asukkaiden lapset ja lapsenlapsetkin näkevät, millaisia vieraita mummolla on käynyt – eivät ehkä muuten uskoisi.

– Tulin täällä todella hyvälle tuulelle, Suzanne sanoo. Kun katson näitä vanhoja rouvia, jotka istuvat vierekkäin, juttelevat ja neulovat, tulee mieleen Pag-La-Yirin kunniapuheenjohtaja **Elizabeth** ystävineen istumassa pihallamme mangopuun alla. Jokaisen ohikulkijan kuuluu käydä tervehtimässä ja vaihtamassa kuulumiset. Ihmisestä näkyy kauas, jos hänestä pidetään hyvää huolta ja häntä arvostetaan. Ei tarvita samaa kieltä sen ymmärtämiseksi.

Naisten jutut

– Emme tajunneet että olette näin iso järjestö. Ajattelimme, että Martat on yhdistys muiden joukossa, jossa aktiiviset naiset saavat aikaan hyvää; sellaista, joka ulottuu Afrikkaan saakka. Mutta että pääsimme matkustamaan näin paljon, ja joka paikassa martat olivat vastaanottamassa, se on uskomatonta, kiittävät vieraamme.

– Olemme samanlaisia ja erilaisia. Toimimme eri oloissa, mutta meidän on helppo ymmärtää marttoja, koska omassa järjestössä on samankaltaiset rakenteet. Ja sama tavoite hyvinvoinnista, joka ulottuu yksittäistä naista ja perhettä laajemmalle, he jatkavat.

Naisia kiinnostavat kaikkialla naisten asiat. Valkealassa kokoonnumme Anttilan Marttayhdistyksen leivontakurssille puheenjohtaja **Sari Seppälän** kotiin. Suzanne ja Noëlie saavat vastata lukuisiin kysymyksiin burkinalaisen naisen elämästä.

– Olemme tulleet tänne kertomaan asiat, niin kuin ne itse näemme. Meiltä on kysytty ympärileikkauksesta, monia-vioisuudesta, uskontojen rinnakkaiselosta. Kaikkeen olemme vastanneet kykymme mukaan, sanoo Suzanne.

Emännille kiitos!

Emäntiä tietysti kiinnostaa, miltä ruoka on maistunut eri puolilla Suomea.

– Suomalainen ruoka ei ole ollut liian erilaista. Voi olla, että emäntämme ovat suojelleet meitä kaikkein eksoottisimmilta ruuilta. Maitotuotteita Burkina Fasossa käytetään paljon vähemmän, ja juustot tuntuvat kaikkein oudoimmilta, niitä olemme vältelleet, Suzanne kertoo.

– Täällä leivotaan enemmän kuin meillä. Eihän burkinalaisissa maaseutukodeissa ole lainkaan uuneja, kun viljat keitetään puuroiksi. Mutta leipomohankkeen myötä voimme varmaan hyödyntää reseptiyhteistyötä. Pähkinöiden, siemenien ja porkkanan laittaminen leipätaikinaan on meille aivan uutta. Kuulemma se lisää myös leivän ravintoarvoa, Noëlie lisää.

– Myös marjojen poiminta oli uutta. Meillä kasvaa luonnonvaraisina joitakin pieniä hedelmiä, joita käytämme enemmän mausteen tapaan.

Vierailun aikana rouvat pääsevät maistamaan puolukkaa varmaan kahdeksassa eri muodossa. Tulee selväksi, mitä tarkoittaa ruokasesonki suomalaisittain. Myös poimurin käyttöön tutustutaan. Noëlien laulu kuuluu Lauttijärven kylän metsässä ja ämpäri täyttyy.

Afrikkalaiset hämmästelevät metsien määrää ja puusta rakentamista. Heidän kotimaassaan kun on vaikeaa saada edes polttopuuta padan alle.

Opimme toisiltamme

– Marttojen kautta nautimme vieraanvaraisuudesta monella eri tavalla. Uskomatonta, että Porin kaupunginjohtaja **Aino-Maija Luukkonen** on myös aktiivinen martta. Hän puhuu loistavaa ranskaa, ja opimme paljon paikallis- ja aluehallinnosta ja naisista johtajina, kiittelevät Suzanne ja Noëlie tapaamista Porissa.

Porissa vieraat osallistuivat myös ruokaohjelma Kasarin nauhoitukseen. Kanapadan valmistuessa he kertoivat kuulijoille ravitsemusneuvonnasta Afrikan

”Mahdotonta, että meillä vanhus asuisi yksin.”

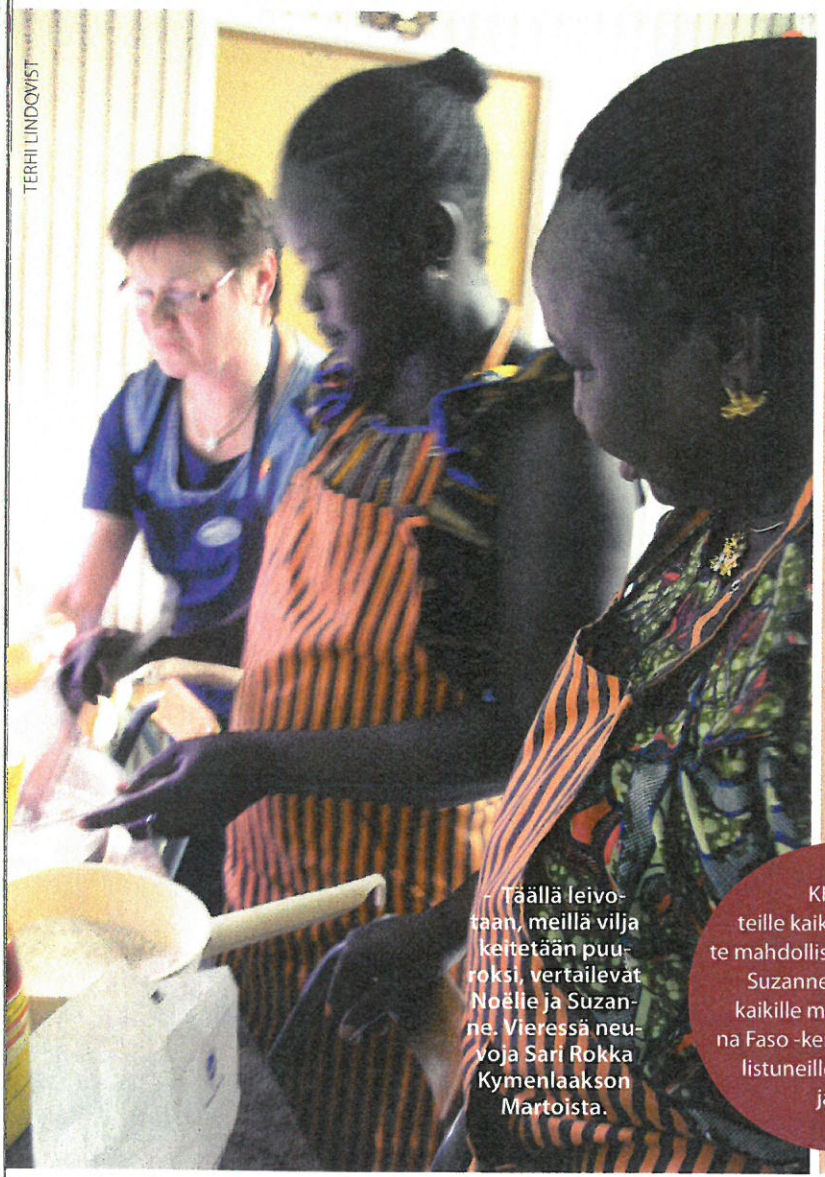

TERHI LINDQVIST

– Täällä leivotaan, meillä vilja keitetään puuroksi, vertailevat Noëlie ja Suzanne. Vieressä neuvoja Sari Rokka Kymenlaakson Martoista.

KIITOS
teille kaikille, jotka teitte mahdolliseksi Noëlien ja Suzannen vierailun kaikille marttojen Burkina Faso -keräykseen osallistuneille. Yhteistyö jatkuu!

Paljon ohjelmaa

Kahden viikon aikana Suzanne Waré ja Noëlie Ouandaogo tutustuivat muun muassa:

- kouluihin Jyväskylässä, Merikarvialla ja Helsingissä
- vanhuspalveluihin Jyväskylän maalaiskunnassa
- maatiloihin Valkealassa ja Merikarvialla
- kompostointineuvontaan Helsingissä
- Perinnetietokeskus Syreeniin ja puutarhaneuvontaan Mikkelissä
- piirien ja yhdistysten toimintaan 5 eri piirin alueella.

Tästä puhuttiin

Suzanne ja Noëlie kävivät yhteensä 12 marttaillassa ja muussa tiedotustapaamisessa. Niiden aikana opimme Burkina Fasosta mm. että:

- Moniavioisuus on laillista ja yleistä ja perheeseen voi kuulua monia kymmeniä ihmisiä.
- Naisten ympärileikkaus on ollut lailla kiellettyä Burkina Fasossa 15 vuotta. Järjestöt kampanjoivat ahkerasti, jotta kaikkialla ymmärrettäisiin sen suuret haitat.
- Uskonto on henkilökohtainen valinta. Pag-La-Yiri -järjestössä katoliset, protestantit, muslimit ja animistit toimivat yhdessä. On tavallista, että perheenjäsenet tunnustavat eri uskontoja ja viettävät uskonnollisia juhlapyhiään yhdessä.

Kotitalousneuvontaa Afrikassa

- Suzanne Waré on Pag-La-Yiri naisjärjestön puheenjohtaja ja Noëlie Ouandaogo yksi neuvojista.
- Martat tukevat PLY:n kotitalousneuvontaa. Jokaista marttojen lahjoittamaa euroa kohti Suomen Ulkoministeriö tukee hanketta noin kuudella eurolla.
- 12 neuvojaa ja heidän 45 apulaistaan ovat saaneet lisäoppia mm. ravitsemus- ja hygieniakysymyksissä.
- 85 euroa riittää yhden neuvojan kuukausipalkkaan ja sosiaalikuluihin.
- Nyt vireillä on aurinkoenergialla toimivan leipomon käynnistäminen.
- Marttojen kehitysyhteistyötilin numero on Sampo 800015-70485590. Tiedonantoihin lahjoittajan tai tapahtuman nimi.

Lisätiedot: terhi.lindqvist@martat.fi

”Joka paikassa martat olivat vastaanottamassa!”

maaseudulla. Siellä on tärkeää opettaa ihmisille, että voi syödä hyvin, vaikka ei olisi lihaa.

Marttaverkoston kautta Noëlie ja Suzanne kutsutaan moneen paikkaan; kaupunginjohtajan vastaanotolta sukulaisten mökille yöksi. Mökkiyö meren rannalla oli elämys, koska Burkina Fasolla ei ole rantaviivaa lainkaan.

Monessa marttaillassa, joissa vierailemme, toistuu sama keskustelu. Kun joku meistä noin nelikymppisistä alkaa ihmetellä, miten on mahdollista, että vauva matkustaa kangasnyyytissä mopon kyydissä – eikö se ole kauhean vaaralista, miksi ei laki kiellä? – toinen martta muistuttaa, että ei meilläkään siitä ole niin kauan.

– Kaksoset kuljetettiin pyykkikorissa pyörän tangolla. Ohjeeksi sain, että poikavauva ojan puolelle, niin on turvassa, jos sattuu onnettomuus, muistaa eräs martta elämänkokemuksellaan.

Tällainen keskustelu ja oppiminen on myös yksi vierailun tarkoitus. Puolin ja toisin avautuu, miten Suomessa ja Burkina Fasossa eri aikoina on tehty työtä kodin hyväksi.

Uudenmaan Marttojen puutarhaneuvoja **Kirsi Tuominen** rohkaisee kollegaansa Noëlieta, joka on kaksi vuotta sitten aloittanut kompostointineuvonnan.

– Minä aloitin 80-luvulla, ja kyllä asiaa paljon silloin ihmeteltiin. Ei kompostointi ollut muodikasta. Nyt hyvin hoidettu komposti on taas ylpeyden aihe. Asioiden läpimenoon vaaditaan paljon aikaa. Aina pitää keksiä joku uusi kampanja vanhan teeman mieliin muistuttamiseksi. Ei siinä ole eroa, missä maassa ollaan. •

Jutun kirjoittaja emännöi afrikkalaisia vieraita yhdessä marttayhdistysten ja piirien kanssa syyskuussa 2007. Tiedotusvierailun nimi oli Joka kotiin – hyvinvointia arjen taidoilla Suomessa ja Burkina Fasossa. Vierailun järjestämiseen saatiin tukea ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötiedotusmäärärahoista.

EML 8/2008

– AI ONKO JOULU MEILLE PERHEJUHLA? Naurua.

– No kai niinkin voi sanoa, mutta meillä perheet ovat vähän erilaisia kuin teillä. Ihmisiä on kymmenittäin, joskus satakunta, hymähtää **Suzanne Waré**, Pag-La-Yiri -järjestön puheenjohtaja. Suzanne tietää mistä puhuu, koska hän kävi Suomessa vuosi sitten ja tapasi monia marttoja.

– Meidän joulustamme puuttuu se hiljaisuuden elementti, joka kuulemma monelle suomalaiselle tekee joulusta oikean, pohtii Suzanne.

Katolisten burkinalaisten juhla alkaa keskiyön messulla, jossa on niin paljon väkeä, että iso osa jää laulamaan kirkon pihan puolelle. Juhlan kunniaksi paikalla on monta kuoroa ja tamtam-rumpuja soitetaan ahkeraan.

Seurakunta tilaa ennen joulua isot pakat jouluaiheista printtikangasta, jossa on uskonnollisia tekstejä ja kuvia Jeesus-lapsesta ja Mariasta. Naiset voivat ostaa kangasta ja teettää oman makunsa mukaiset joulupuvut ompelimossa. On näyttävän näköistä, kun monella kymmenellä naisella on oman seurakunnan printit päällään juhlamessussa.

Messun jälkeen kirkon pihassa vierähtää vielä aikaa, kun jokaiselle tutulle toivotetaan henkilökohtaisesti hyvät joulut. Kotona alkaa ruokailu.

– Syömme samoja ruokia kuin muissakin juhlissa: lihapatoja, tô-puuroa, grillattua lihaa, riisiä, salaatteja. Vieraat tuovat tullessaan kakkuja ja itse tehtyä ruokaa. Tärkeää on, että kaikkea on paljon. Ruoka huuhdellaan alas dolo-hirssioluella tai paikallisen panimon Brakina-oluella. Ennen ateriaa kierrätetään juoma-astiaa, jossa on doloa tai kirpeää inkiväärijuomaa, kuvailee Suzanne Waré.

Lahjavuori on tuntematon

Lahjat kuuluvat myös burkinafasolaiseen jouluun. Juhlavieraat tuovat isäntäperheeseen lahjoja: esimerkiksi ruokaa, kukkia tai rahaa. Lapsen lahja voi olla vaate, nukke tai leikkiauto. Mitään lahjavuoria ei tavallisessa perheessä silti nähdä.

Vieraita on niin paljon, että jokainen nurkka pihasta otetaan käyttöön. Pitkämatkalaiset jäävät yöksi. Koska sähkövaloa ei pikkukaupungeissa ole, pitkämatkalaisia ovat jo kaupungin toiselta puolelta tulevat, mikäli heillä ei ole pyörässään valoa. Nukkumasijaa etsitään pihapiiristä, sieltä mistä sattuu löytymään. Juhla jatkuu seuraavana aamuna, jolloin perheet kiertävät talosta taloon toisiaan tapaamassa ja onnittelemassa.

Pag-La-Yirin talouspäällikkö **Aïcha** ja sihteeri **Barquisa** ovat muslimeja.

– Joulu on hienoa aikaa, silloin kuljemme kyläpaikasta toiseen. Kuuluu asiaan onnitella kristittyjä ystäviä heidän suuren juhlansa johdosta. Viemme lahjoja ja syömme joka paikassa. Vastaavasti kristityt työkaverit tulevat meille kylään, kun Ramadan päättyy ja uhrijuhlan aikaan, kertoo Aïcha.

Hän aikoo ostaa ainoalle pojalleen joululahjan, vaikka kaikissa muslimiperheissä niin ei tehdäkään; ehkä juhlavaatteet tai kengät.

– Parasta joulussa on se, kun saa kyläillä paljon eikä itse ole järjestelyvastuussa, nauraa kolmen lapsen yksinhuoltajaäiti Barquisa.

– No, kyllä mekin vuorostamme yritämme olla vieraanvaraisia.

KOTITALOUSNEUVONTAA AFRIKASSA

Martat, kiitos arvokkaasta tuestanne Pag-La-Yiri -järjestölle! Yhdistyksesi apua tarvitaan edelleen.

Muistilista yhdistykselle, joka järjestää leipä- tai puuromyyjäiset, kirkkopyhän tai Afrikka-illan:

- Pyydä Marttaliitosta sähköpostitse tai postitse tiedot keräysluvasta (keräysluvan numero, keräysaika ja käyttötarkoitus) ja laita tiedot esille keräyspaikkaan.
- Nimeä yhdistyksestäsi kaksi vastuuhenkilöä, jotka tilittävät kerätyt varat Marttaliiton kehitysyhteistyötilille Sampo 800015-70485590 tapahtuman jälkeen.
- Lisätiedustelut: terhi.lindqvist@martat.fi, puh. 010 838 5531
- Martan aurinkoleipäresepti ja taustatietoa projektista löytyy nettisivuiltamme www.martat.fi
- Jo 75 euroa riittää neuvojan tai leipomotyöntekijän kuukausipalkkaan.
- Jokaista marttojen lahjoittamaa euroa kohti Suomen Ulkoministeriö tukee hanketta noin kuudella eurolla.

Jouluna kaikkea on enemmän

– Joulu on hienoa aikaa, silloin kuljemme kyläpaikasta toiseen. Onnittelemme kristittyjä ystäviä heidän suuren juhlansa johdosta, kertoo burkinafasolainen Aïcha. TEKSTI JA KUVAT **TERHI LINDQVIST**

Kuusikauppa käy Ouagadougoun keskustassa.

Marketeissa myydään myös muovileluja. Paketit kuuluvat täälläkin jouluun, vaikka lahjaröykkiöitä ei kodeissa nähdäkään.

Tanssi on osa juhlaa – joulunakin.

LEIPOMO TOIMII JO

Martat ovat tukeneet Pag-La-Yiri -järjestön neuvontatyötä Burkina Fasossa, Länsi-Afrikassa yhdeksän vuoden ajan. Vuosina 2006–2008 tuellamme on rahoitettu materiaaleja leipomoon, jossa toimivat rinnakkain yöaikaan perinteinen uuni ja päivällä aurinkoenergiauunit.

Leipomon tarkoitus on tuottaa voittoa Pag-La-Yirille niin, että se pystyy tekemään kotitalousneuvontaa myös ilman ulkopuolista tukea.

Marttaliiton seurantamatkalaiset maistelivat leipomon herkullisia leipiä ja muffinsseja viimeksi Burkina Fasossa käydessään. Samalla neuvoteltiin yhteistyön tulevaisuudesta. Yritystoiminnan käynnistäminen on hidasta, ja Martoilta on toivottu tukea vielä kaksivuotiskauden ajan. Marttaliitto on anonut tähän tarkoitukseen rahoitusta myös Suomen ulkoministeriöltä.

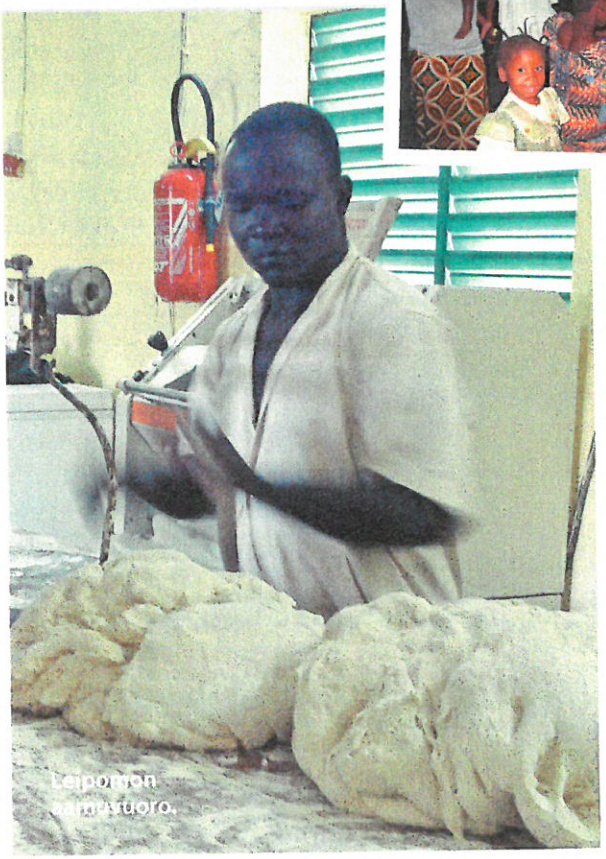

Leipomon emäntätuoro.

MIEHET JA NAISET YHDESSÄ

Yhteistyömme arvioitiin alkuvuodesta 2008 suomalais-burkinalaisen tiimin voimin. Ravitsemustieteilijä **Heli Kuusipalo** ja projektipäällikkö **Placide Koulibaly** totesivat, että Pag-La-Yirin työ edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, koska neuvontatilaisuuksissa he keskustelevat kodin asioista yhdessä, vaikka niitä pidetään perinteisesti vain naisen elämänpiiriin kuuluvina.

Neuvojilla on upea verkosto kylissä. He toivovat lisäkoulutusta ympäristökysymyksissä ja AIDS-perheiden kanssa tehtävässä työssä. Nämä koulutukset pyritään toteuttamaan ensi vuonna.

Terhi Lindqvist vieraili Burkina Fasossa loka-marraskuussa.

EHL 1/2010

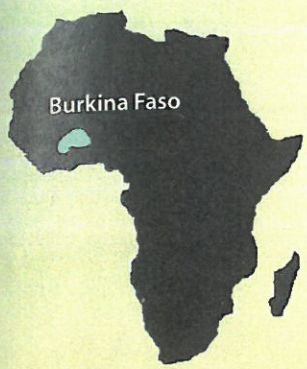

Suzanne Yabré (oik.) on Pag-La-Yirin pääsihteeri Zabressa. Mélanie Maré (keskellä) on ollut neuvojana useita vuosia.

Anne Lempinen (vas.), Jaana Korhonen ja Riitta Sutinen (oik.) saivat Noëlie Ouandaogolta Burkina Fason kartan. Noëlie on yksi Pag-La-Yirin neuvojista.

Afrikka opettaa

Erilaiset maailmat, samanlainen työ. Marttaneuvojat kohtasivat kollegoitaan opintomatkalla Burkina Fasossa. >>

teksti ja kuvat HELENA KOKKONEN

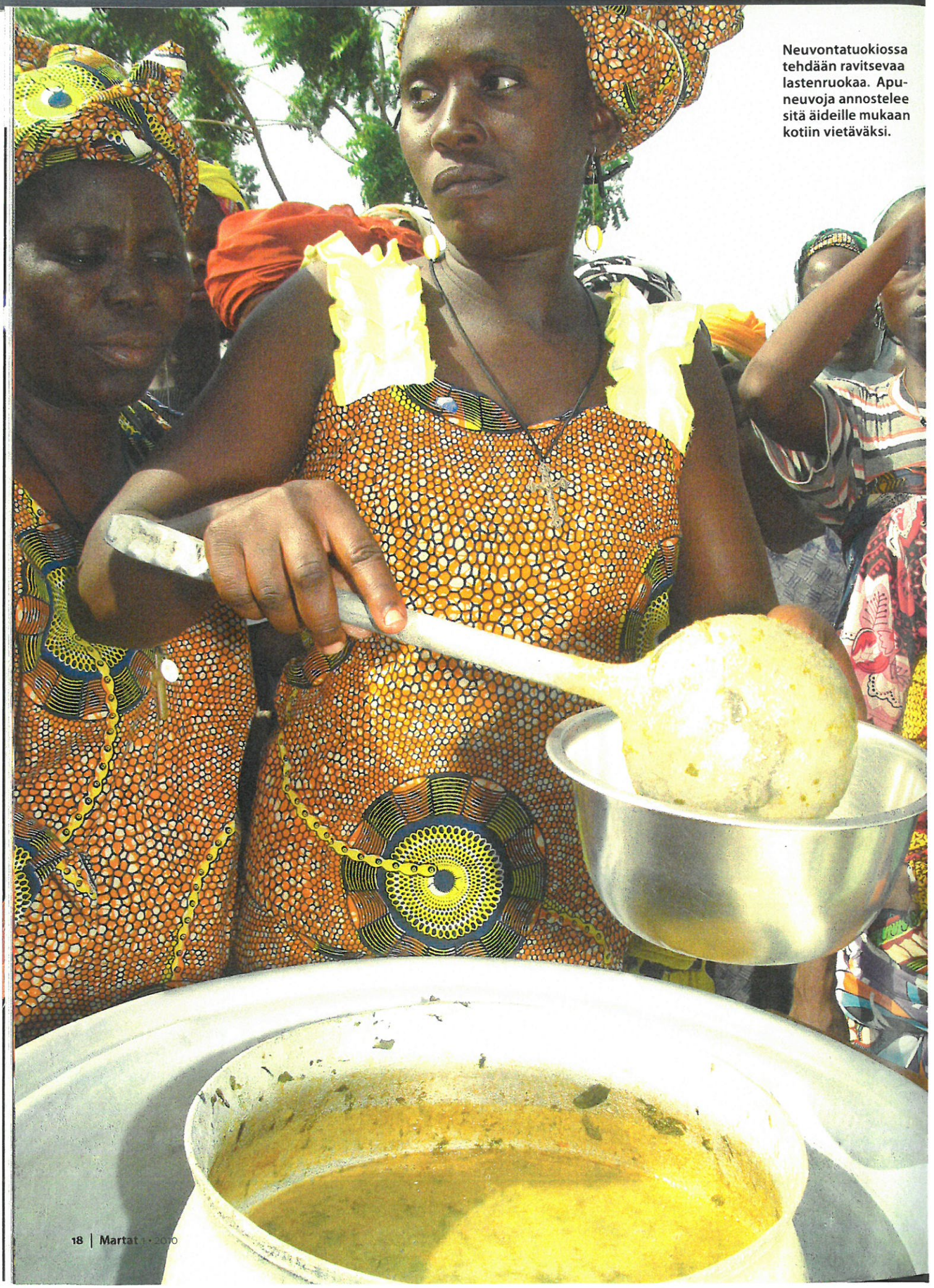

Neuvontatuokiossa tehdään ravitsevaa lastenruokaa. Apuneuvoja annostelee sitä äideille mukaan kotiin vietäväksi.

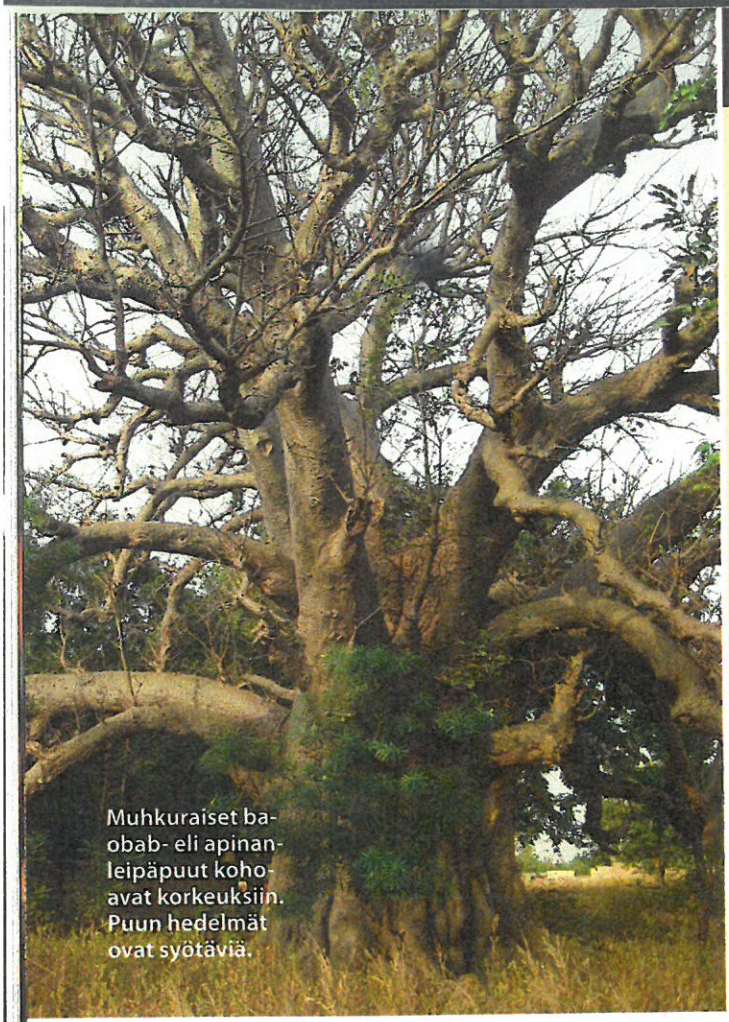

Muhkuraiset baobab- eli apinanleipäpuut kohoavat korkeuksiin. Puun hedelmät ovat syötäviä.

NEUVOJA NEUVOJALLE

Moni martta muistaa neuvoja Noëlie Ouandaogon hänen Suomen-vierailultaan vuonna 2007, jolloin hän kiersi puheenjohtaja Suzanne Warén kanssa piireissä ja marttayhdistyksissä.

Neuvojia koulutetaan yleisötilaisuuksien järjestämiseen. Tässä muutamia neuvonnan periaatteita Noëlien mukaan:

▶ Kun kysyt yleisöltä jotakin, saatat saada vastauksen, joka on huono tai outo. Älä koskaan tyrmää vastausta. Kiitä ensin ja sano sitten, että voisit hieman täydentää vastausta.

▶ Koskaan ei voi tietää, mikä ihmisen tausta on. Ehkä hänellä on vaikeuksia kotona tai jotain muita huolia, jotka vievät hänen ajatuksensa. Älä lannista häntä moittimalla väärää vastausta.

▶ Neuvonnan päätteeksi kerrataan tärkeimmät asiat. Ihmiset eivät yleensä tule paikalle täsmällisesti. Jotkut tulevat pitkän matkan päästä ja saattavat myöhästyä alusta. Jos teet hyvän yhteenvedon, kaikki hyötyvät luennosta.

▶ Afrikassa perheet ovat suuria. Kun naiset kertovat oppimastaan, tieto leviää. Kurssin lopussa muistutamme aina: Jakakaa tieto. Älkää pitäkö sitä itsellänne.

<<

Täällä ei voi olla sivustakatsojana. Neuvonta alkaa tanssill

Kolme suomalaista marttaneuvojaa istuu autossa, kuivuneessa joenuomassa. Renkaat sutivat hiekkaa, kuski ei onnistu kampeamaan kulkuneuvoaan penkereelle, ei tulo- eikä menosuuntaan. Ympärillä leviää länsiafrikkalainen maaseutu: kuivaa heinää, punaista hiekkaa, vaeltavaa karjaa, muhkuraisia baobab-puita. Pään päällä paahtaa keskipäivän aurinko.

Goumboussougoun kohdalla on käännytty pois päätieltä ja poukkoiltu pitkään reitillä, josta äkkinäinen ei tietä hahmota. Vähintään samanlainen taipale olisi edessä ennen päämäärää, Dasengan kylää – siis jos auto vielä nousee uomasta ylös.

Miten **Riitta Sutinen, Jaana Korhonen** ja **Anne Lempinen** ovat päätyneet tänne?

Velliä viemisiksi

Marttaliitolla on ollut kymmenen vuotta yhteistyötä Burkina Fasossa, naisjärjestö Pag-La-Yirin kanssa. Martat ovat tukeneet sikäläisten kotitalousneuvojien koulutusta. Neuvojat kiertävät maaseudun kylissä opettamassa terveellistä ravitsemusta, hygieniaa, viljelyä, ympäristön hoitoa – aitoja marttataitoja siis.

Marttaliiton hallitus asetti vuosi sitten haettavaksi kolme stipendiä piirien työntekijöille Afrikan-opintomatkaan. Riitta, Jaana ja Anne hakivat ja pääsivät.

Perusleiri on Zabren kylässä, mistä tehdään päivän retkiä kyliin ja neuvontatilaisuuksiin. Tukena, turvana ja tulkkina ovat Marttaliiton kansainvälisen työryhmän jäsen **Leena-Sisko Vanhatalo** ja kehittämispäällikkö **Terhi Lindqvist**, jotka vierailevat vuosittain maassa seuraamassa projektin etenemistä.

Auto kammetaan lopulta lihas- ja hevosvoimin uoman pohjalta penkereelle ja vaellus jatkuu. Välillä peruutetaan, vaihdetaan suuntaa, valitaan toinen reitti. Opas jututtaa paikallisia, viittilöidään sinne tänne. Vihdoin horisontissa häämöttää matalia, savenvärisiä asumuksia, tervetuliaislaulu alkaa kantautua korviin.

Täällä ei voi olla sivustakatsojana; suomalaiset tempaistaan kulkueen keskelle tanssimaan. Lukemattomat käsiparit ojentuvat kättelemään. On vanhuksia ja sylilapsia, naisia, miehiä, nuorisoa. Kylänvanhin toivottaa vieraat tervetulleeksi. Neuvontilaisuus lasten ravitsemuksesta voi alkaa.

Neuvoja **Marguerite Waré** muistuttaa, että puhtaus on kaiken lähtökohta. Ensimmäiseksi pestään kädet. Ruoka säilytetään puhtaassa paikassa.

– Jos hygieniaketju katkeaa, lapsi voi sairastua vakavasti. Lapsi on heikompi kuin aikuinen, hän painottaa ympärillä parveileville äideille.

Apuneuvojat valmistavat velliä, johon tulee hirssiä, öljyä, pinaattia ja zumbala-maustetta. Sylilasten äideillä on mukanaan muovikippoja ja emalikattiloita, joihin he saavat ruokaa kotiin vietäväksi.

Ihmisiä on saapunut viiden eri kylän

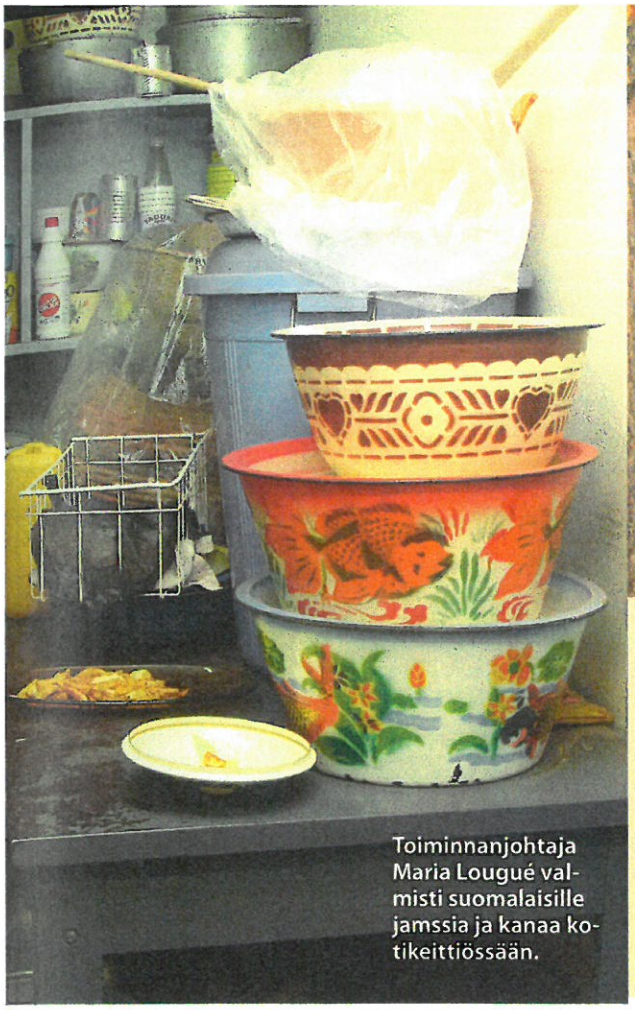

Toiminnanjohtaja Maria Lougué valmisti suomalaisille jamssia ja kanaa kotikeittiössään.

Ympäristöneuvontaa näytelmän keinoin:
– Ota kori mukaan torille, niin sinun ei tarvitse ostaa muovipussia, kehottaa nainen naapuriaan.

Pag-La-Yirin oma radio on tehokas väline, kun halutaan tiedottaa esimerkiksi neuvontatilaisuuden paikasta ja ajankohdasta.

laululla. Kaikki tulevat kättelemään vieraita.

ta. Sana on levinnyt Pag-La-Yirin radion välityksellä: vieraita tulossa, ntaa luvassa, juhlat tiedossa.
äällä on paljon ikääntyneitä pai- koska he haluavat tukea työtäm- lvittää Marguerite Waré.
ı kertoo, että lehtikatos, jonka al- mme, on kylän vanhojen miesten senä päivänä rakentama.
nnan heille lahjaksi kukon aamu- ı, siteeraa Marguerite Waré paikal- anontaa kiittäessään kyläläisiä.

ongelmia muovipussista

oogan kylässä neuvonnan aihee- ympäristön puhtaus ja jätteiden minen. Mustista muovipusseista llut maanvaiva. Ne heitetään me- än käytön jälkeen ja ne täplittävät maa kaikkialla asutuksen liepeillä. vojat esittävät näytelmän, jossa nai- ttelevät siitä, kuinka tavarat kanne- otiin torilta: otatko mukaan kassin,

– Annan lahjaksi kukon aamulaulun.

korin tai kalebassin kuoren, vai ostatko muovipussin. Muovipussin valinnutta valistetaan maatumattoman materiaalin haitoista: Jos pellossa on muovijätettä, maissi kasvaa huonosti. Jos vesi jää seisomaan muovin päälle, hyönteiset lisääntyvät ja levittävät malariaa. Erään perheen vuohi kuoli, ja kun se teurastettiin, nähtiin, että se oli niellyt muovipussin. Tarkoituksena oli myydä vuohi ja laittaa rahojen turvin lapsi kouluun, mutta nyt se ei onnistu.

Näytelmän päätyttyä neuvoja **Odette Bancé** kysyy kyläläisiltä, miksi he käyttävät muovipusseja. Eräs nainen kertoo, että kun hän menee pellolle sadekauden aikana, hän ottaa mukaansa ison pussin, jolla suojaa itsensä ja lapsensa.

– Jos käytät muovia, älä ainakaan heitä sitä menemään. Tiedät, että se ei hajoa koskaan, sanoo neuvoja.

– Lopuksi korostan: viekää tätä viestiä eteenpäin, kun menette kotiin. Ottakaa mukaan kyläpäälliköt, lapset ja naiset ja järjestäkää siivoustalkoot. Kun innostat muita, heidän käytöksensä muuttuu, puhuu Odette Bancé yleisölle.

"Miksi Suomessa opetetaan ravitsemusta?"

Zourouman kylässä kerrataan neuvojien johdolla kolmen ruoka-aineryhmän järjestelmää, meikäläisen ruoka-aineympyrän vastinetta. Pöydällä on tomaatteja, maissia, hirssiä, papuja, riisiä, mausteita, öljyä… Yleisö lajittelee elintarvikkeita suojaaviin, voimaa antaviin ja rakentaviin.

Tilaisuuden jälkeen suomalais- ja burkinalaisneuvojat käyvät palautekeskustelua. Burkinalaisista on outoa, että Suomes- >>

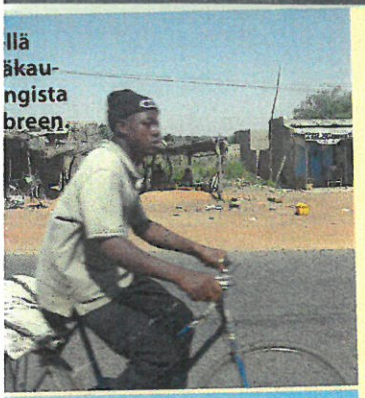

llä
äkau-
ngista
breen.

g-La-Yirin
senet voivat
iokrata pals-
ja järjestön
isvimaalta.

Yhteistyömme jatkuu

Marttojen yhteistyö Burkina Fasossa jatkuu vuonna 2010. Tukeanne tarvitaan edelleen!

▶ Pag-La-Yirin leipomo on nyt toiminnut noin vuoden verran ja sen tuotteille on alueella mukavasti kysyntää. Vuonna 2010 keskitytään leipomon tuotteiden kehittämiseen erityisesti aurinkoenergian avulla.

▶ Burkinafasolaisia neuvojia koulutetaan pedagogisissa taidoissa ja AIDS-työssä. Neuvojat ovat pyytäneet täydennyskoulutusta näistä aiheista, jotta voivat tehdä töitään entistäkin paremmin.

▶ Yhden neuvojan kuukausipalkka sosiaalikuluineen on noin 85 euroa.

▶ Lainaamme yhdistysten tilaisuuksiin kolmea erilaista Afrikka-näyttelyä veloituksetta.

▶ Otamme mielellämme vastaan myyjäisten tuottoja, kahvikolehteja ja syntymäpäivälahjoituksia.

▶ Marttojen kehitysyhteistyötilin numero on Sampo 800015-70485590. Tiedonantoihin lahjoittajan tai tapahtuman nimi.

Lisätietoja: terhi.lindqvist@martat.fi, puh. 010 838 5531.

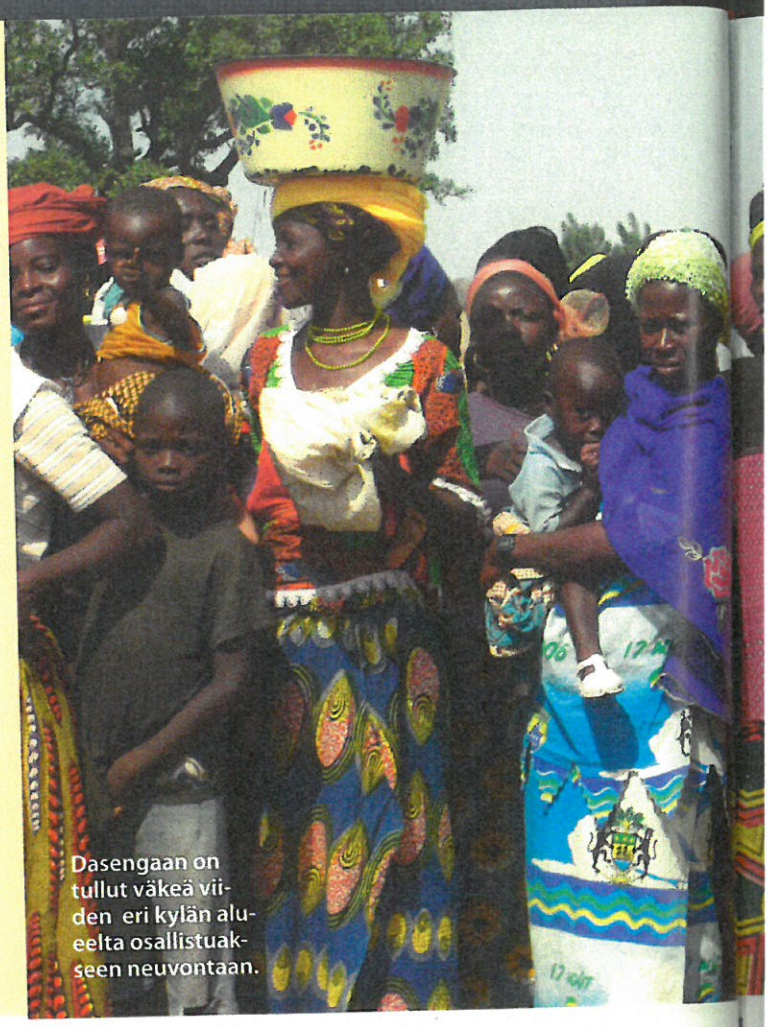

Dasengaan on tullut väkeä viiden eri kylän alueelta osallistuakseen neuvontaan.

<<

Neuvonta on koko kylän yhteinen tapahtuma.

sa askaroidaan samojen asioiden parissa.

– Miten on mahdollista, että Suomessa pitää opettaa ravitsemusta aikuisille. Teillä kaikki lapset pääsevät kouluun ja kaikkea on tarpeeksi, ihmettelee **Suzanne Yabré.**

Anne Lempinen selvittää, että lapset eivät välttämättä opi ruoanlaittoa ja ravitsemuksen perusteita kotonaan, ja koulussa on kotitaloutta useimmille vain yksi vuosi.

Tukea työhön

Suomalaisneuvojiin tekee vaikutuksen se, että neuvonta on koko yhteisön tapahtuma. Kotimaassa kursseilla ja luennoilla on usein jonkin tietyn ikäryhmän väkeä tai muuten taustaltaan yhtenäinen porukka. Osallistumme omissa lokeroissamme. Harvemmin meillä neuvoja kohtaa koko kylää kerrallaan.

Uuteen valoon joutuu meikäläinen usko tekniikan hienouksiin ihmisten

– Nyt pystyn paremmin rakentamaan siltaa kulttuuriemme välille.

opetuksessa. Afrikkalaiskylissä tavatut neuvojat saivat yleisön mukaansa ja sanomansa ilmi ilman multimediaa ja powerpointteja. Tekniikka on hyvä renki, mutta ei korvaa kontaktia, esiintymistaitoa ja innostusta.

Mitä muuta suomalaisille jäi käteen opintomatkalta; kyläkierroksilta, tapaamisista, kohtaamisista. Yhteisistä tansseista, aterioista jamssipatojen ääressä.

– Mie halusin saada tukea työhöni maahanmuuttajien kanssa, selvittää kotitalousneuvoja Riitta Sutinen Etelä-Karjalan Martoista.

– Vedän maahanmuuttajien kursseja ja kohtaan paljon afrikkalaisia. Halusin nähdä, mistä nämä ihmiset tulevat ja miksi hän tekevät niin kuin tekevät.

Riitta kertoo kerrankin ihmetelleensä, kun eräs kurssilainen laski kattilan lattialle. Nyt on päivänselvää, että se on luonteva laskutaso sille, joka on tottunut valmistamaan ateriat tulilla ulkosalla.

Eikä käsin syömisestä ole syytä häkeltyä – miljoonille se on maan tapa.

– Nyt pystyn paremmin rakentamaan siltaa meidän kulttuuriemme välille, tuumii Riitta Sutinen.

Uudenmaan Marttojen toiminnanjohtaja Anne Lempinen kaipasi tietoa ja kokemuksia ennen kaikkea järjestötyön tarpeisiin.

– Martat kysyvät kehitysyhteistyöhön liittyvistä asioista tosi paljon.

– Minuun teki vaikutuksen se, miten neuvojat suhtautuvat yleisöönsä: heillä on

auktoriteetti, mutta he kohtaavat ihmiset ystävällisesti. Neuvoja kiittää vastauksesta ja ehkä täydentää sitä. Ei mennä sormi pystyssä opettamaan. Toisella osapuolella on aina antamista. Sen kokemuksen haluan viedä omalle työpaikalleni täältä, jatkaa Anne Lempinen.

– Oli koskettavaa, että mentiin tietöntä tietä kylään, ja siellä paikan päällä tehtiinkin samaa työtä mitä me Suomessa teemme ja opetettiin samoja asioita, sanoo Jaana Korhonen, Pohjois-Karjalan Marttojen kotitalousneuvoja.

Pag-La-Yirin puheenjohtaja **Suzanne Waré** pohtii vierailun merkitystä.

– Vaikka maamme ovat hyvin erilaiset, neuvojan työ on pohjimmiltaan aika samanlaista. Suomalaisten vierailu vahvistaa meidän neuvojiemme työtä: he huomaavat, että heillä on kollegoita ulkomailla ja he saavat palautetta työstään.

– Kouluajoista lähtien olen halunnut puolustaa naisten oikeuksia, sanoo Maria Lougué, järjestöjohtaja Burkina Fasosta.

Elämäntyö naisten puolesta

Pag-La-Yirin toiminnanjohtaja **Maria Lougué** emännöi suomalaisryhmää ja piti huolta vieraiden hyvinvoinnista. Viikon mittaan tutustuimme tähän afrikkalaiseen naisasianaiseen ja kuulimme hänen elämäntarinansa.

Maria Lougué syntyi vuonna 1944 Bobo-Dioulassossa, Burkina Fasossa, isänsä **Elois Bamban** ja äitinsä **Agnes Traorén** toiseksi vanhimpana lapsena. Perhe kuului senufo-heimoon. Isä oli yrittäjä: hän omisti kuorma-autoja ja hoiti kuljetuksia sekä piti omaa baaria. Hänen perheensä oli kääntynyt muslimeista katolisiksi. Isä oli saanut kasteen aikuisena, ja hän piti paikallisessa kirkossa katekismuskoulua.

Perheeseen syntyi yhtensä 14 lasta, heistä kuusi Marian äidille. Maria pääsi 7-vuotiaana kouluun, mikä oli poikkeuksellista.

– Vaikka olin tyttö, pääsin kouluun, koska isä halusi niin. Myös isän veljentytär pääsi kouluun, mutta hänet otettiin sieltä pois, koska hänet naitettiin. Isäni olisi ollut valmis vaikka kätkemään tytön, mutta tämä päätyi kuitenkin naimisiin nuorena.

Peruskoulun jälkeen Maria jatkoi koulunkäyntiä pääkaupungissa Ouagadougoussa yliopilaaksi asti valtion apurahan turvin. Viimeisenä vuotena hän osallistui kilpailuun, jossa palkintona oli opiskelupaikka tilastotieteen alalla. Kilpailussa menestynyt Maria päätyi opiskelemaan Norsunluurannikolle. Valmistuessaan vuonna 1967 hän oli Burkina Fason ensimmäinen tilastotieteilijä. Maria Lougué työskenteli tilastotieteen parissa ja maankäytön suunnittelussa ja suoritti taloustieteeseen liittyvät jatko-opinnot Kamerunissa.

– Olin maamme ensimmäisiä naisia ammattiyhdistystoiminnassa. Niissä tehtävissä matkustin esimerkiksi Ranskassa, Saksassa, Sveitsissä ja Venezuelassa.

Tahtoa ja uskoa

Maria Lougué avioitui vuonna 1974 ja perheeseen syntyi viisi poikaa. Nyt hänellä on kuusi lastenlasta.

Burkina Fason Talous- ja suunnitteluministeriössä Maria Lougué sai vastuulleen naisen asemaan liittyvät tehtävät. Hän oli mukana valmistelemassa aiheeseen liittyviä kansainvälisiä kokouksia: Nairobi vuonna 1975, Kööpenhamina 1985, Peking 1995. Pekingin kokouksen jälkeen Burkina Fasoon perustettiin Naisten aseman ministeriö, jonne Maria Lougué siirtyi työskentelemään.

Hän oli mukana suunnittelemassa maahansa naisten pankkia. Sen perustana on säätiö, josta naisryhmät voivat hakea avustuksia yritystoimintaan.

Jäätyään eläkkeelle ministeriöstä vuonna 1999 hän aloitti työn Pag-La-Yirin toiminnanjohtajana.

– Järjestö on perustamisestaan lähtien pyrkinyt parantamaan naisten asemaa. Kouluajoista saakka olen halunnut puolustaa naisten oikeuksia. Täytyy olla tahtoa ja uskoa siihen, mitä tekee. Täytyy rakastaa sitä, mitä tekee, toteaa Maria Lougué.

– Edelleen ajatellaan, että nainen on heikompi ja vähäpätöisempi kuin mies. Se on ongelma koko Afrikassa.

– Väkivaltaa on kaikilla tasoilla. Olen tehnyt paljon työtä erityisesti ympärileikkauksia vastaan. On myös paljon tapauksia, joissa mies hylkää vaikeassa elämäntilanteessa olevan naisen. Sekin on yksi väkivallan muoto.

Pois köyhyyden kierteestä

Maria Louguén mukaan yhteistyö Marttojen kanssa on vahvistanut koko järjestöä.

– Kotitalousneuvonnan avulla näytämme, kuinka jokainen voi parantaa olosuhteita kotonaan. Olemme pystyneet tarjoamaan täydennyskoulutusta neuvojille. Kun lisäksi on koulutettu apuneuvojia, neuvonta ulottuu pienimpiinkin kyliin.

Marttojen tuella kyliin on rakennettu kokoontumispaikkoja.

– Se osoittaa naisille: täällä voitte tavata, järjestää tilaisuuksia ja oppia uutta.

– On tärkeää myös löytää naisille mahdollisuuksia tulonhankintaan, että he pääsevät pois köyhyyden kierteestä.

Maria Lougué osallistui Marttaliiton 110-vuotisjuhliin lokakuussa. Minkä vaikutelman hän sai suomalaisten naisten elämästä?

– Suomalainen nainen on hyvin itsenäinen. Uskon, että Marttaliitolla on iso merkitys naisten elämässä. Oli iso näytö saada 4 000 marttaa juhlimaan. Se todistaa, että naiset ovat itsenäisiä ja päättäväisiä. He haluavat toimia hyvien asioiden ja omien oikeuksiensa puolesta.

– Vaikka oli juhla, tunsin työn tekemisen meininkiä. Toivon, että voitte jatkaa samassa hengessä, ja että Pag-La-Yiri voi ottaa tässä Martoista esimerkkiä. •

EHL 1/2011

Tuoreita patonkeja omasta leipomosta.

Hanketta on koko sen elinkaaren ajan seurannut läheltä Leena-Sisko Vanhatalo, kuvassa neuvojien ympäröimänä.

Marttojen yhteistyö Burkin Fasossa päättyi. Uutta hanketta suunnitellaan Kameruniin. TERHI LINDQVIST kuvat TERHI LINDQVIST ja LEENA-SISKO VANHATALO

Burkina Faso kiittää

MARTTOJEN EDUSTAJAT KÄVIVÄT TAPAAmassa yhteistyökumppaneita Burkina Fasossa, Länsi-Afrikassa, toistaiseksi viimeisen kerran marras-joulukuun vaihteessa 2010.

Burkina Faso on yksi maailman köyhimmistä alueista. Kymmenen vuoden ajan Martat-lehdessä on kerrottu työn eri vaiheista: yhteistyösopimus solmittiin, neuvojia lähdettiin kouluttamaan, kokoontumiskatoksia rakennettiin ja uusia penkkejä kannettiin katoksiin, jotta neuvontatilaisuuksia voitiin pitää. Työ sisälsi ruohonjuuritasolta lähtevää opetusta: juomaveden puhdistamista, pikkulasten ravitsemusta, vihannesten, kalojen ja juomajauheiden kuivaamista ja maatumattoman jätteen siivoustalkoita.

Paikallinen kumppanimme oli naisjärjestö Pag-La-Yiri. Sen toiveesta martat olivat mukana käynnistämässä leipomotoimintaa järjestön tiloissa. Aivan kuten ravintolan pito on osa suomalaisten marttojen liiketoimintaa, PLY:kin tarvitsee omaa tuloja tuottavaa toimintaa, joka myös työllistää jäseniä. Osa tuotteista valmistetaan aurinkoenergiaa käyttävillä uuneilla.

- Kiitos kaikille martoille tuesta, yhteistyöstä ja monista muistoista. Työmme jatkuu! vakuuttaa Pag-La-Yiri -järjestön puheenjohtaja, Suomessakin kahdesti vieraillut **Suzanne Waré.**

- Yhteistyön tuloksena meillä on entistä koulutetumpi, osaavampi ja innostuneempi verkosto neuvojia valmiina kiertämään kyläläisten parissa ja auttamaan arjen asioissa. Työ elää, vaikka martat siirtyvät eteenpäin.

Emmaus Helsinki jatkaa yhteistyötä Pag-La-Yirin kanssa, joten yhteydet Suomeen säilyvät.

Kohde muuttuu, keräys jatkuu

Martat jatkavat kansainvälistä yhteistyötä Afrikassa, nyt Kamerunissa, sikäläisten kotitalousneuvojien kanssa. Kamerunin kotitalousneuvojien liitto ACESF-CA on kutsunut järjestömme tutustumaan työhönsä helmikuussa. Matkan aikana suunnitellaan, miten voimme yhdessä edistää kamerunilaisten kotitalousopettajien ja -neuvojien työtä. Seuraa kotisivujamme ja Martat-lehteä ja tule mukaan uuteen yhteistyöhön! ●

Kehitysyhteistyötilimme on Sampo 800015-70485590. Ota yhteyttä ja kysy lisää: kehittämispäällikkö Terhi Lindqvist, p. 010 838 5531, etunimi.sukunimi@martat.fi

Marttayhdistys voi nyt hankkia yhteiset, marttamaisella ulkoasulla varustetut kotisivut sekä yhdistyksen oman sähköpostiosoitteen.

Martan näköiset kotisivut ja sähköposti

Marttaliiton suunnittelemat kotisivut ovat muotoa kantin.marttayhdistys.fi. Sivut tilataan suoraan palveluntarjoajalta www.yhdistysavain.fi/martat. Kotisivujen hinta yhdistyksille on 120 e/vuosi.

Lisäksi yhdistyksen hallituksen jäsen voi tilata omalle yhdistykselleen yhden sähköpostiosoitteen. Siihen tulevat viestit käännetään automaattisesti korkeintaan kolmelle hallituksen jäsenelle heidän omiin sähköpostiosoitteisiinsa. Aina samana säilyvä sähköpostiosoite auttaa tavoittamaan yhdistyksen entistä paremmin.

Yhdistyksen sähköpostiosoitteiden loppuosa on muotoa @marttayhdistys.fi. Esimerkiksi kantin@marttayhdistys.fi.

Sähköpostiosoitteiden tilaukset tulee tehdä viimeistään 28.2. jäsensivuilla olevalla sähköisellä lomakkeella.

Sähköpostin kääntö astuu voimaan maaliskuun loppuun mennessä. Palvelu on yhdistyksille ilmainen.

Lisätietoa:
www.martat.fi/jasenille